

Dissertatio medica inauguralis de morbis coeli mutatione medendis / Quam ... ex auctoritate ... Gulielmi Robertson ... Academiae edinburgenae praefecti ... pro gradu doctoratus ... eruditorum examini subjicit Jacobus Gregory, Britannus. Ad diem 13 junii [1774].

Contributors

Gregory, James, 1753-1821.
Robertson, Gulielmi.
Academiae Edinburgenae.

Publication/Creation

Edinburgh : Apud Balfour et Smellie, academiae typographos, 1774.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/u2z2ztms>

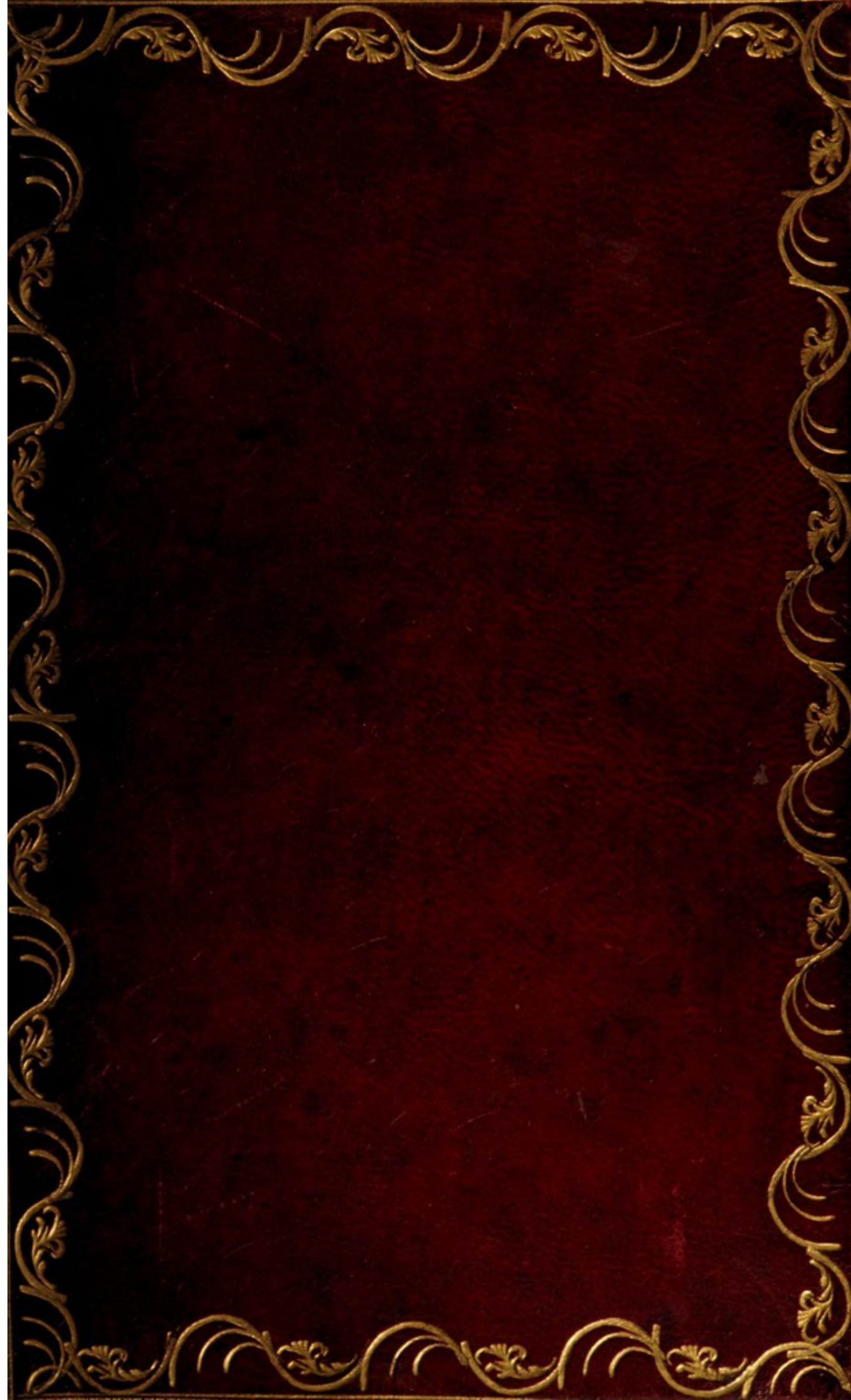
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

27,072/4

fine copy

307

L LXII

18/8

Medical

(12)

This copy of my
Thesis was given by
me to Dr Black in
June 1774: and at the
sale of his books
was bought by
Dr William Wright,
and by him given
back to me 8th Jan^y
1800. Jf.

DISSECTATIO MEDICA

IN AVULSIS

MORBUS COELI MUTATIONE

MEDICIS

ET ALIIS

ARTIBUS ET SCIENTIIS

EX AMPLISSIMO INSTITUTO

GUILLIELMO ROBERTSON, S. T. P.

ACADEMIE LINGVÆ ET LITTERARUM

PROFESSORIS

ET LINGVÆ GRÆCÆ ET LATINÆ

ET LINGVÆ HEBRÆÆ ET ARABICÆ

REGII ACADEMIAE

IN MEDICINIS HONORIS ET FAVORIS

RECTORIS ET CENSURAE

PROFESSORIS

JACOBUS REGORI

BRITANNUS

AD DIEM 1. JUNII ANNO DOMINI 1774

IN ACADEMIA REGIA LONDINENSIS

PROFESSORIS ET CENSURAE

ET ALIIS

EDITHURGE

AGRO BALIOLICIS ET SMITHIANIS

ACADEMIAE TYPOGRAPHIA

M. DCCLXXIV

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
MORBIS COELI MUTATIONE
MEDENDIS.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
GULIELMI ROBERTSON, SS. T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit
JACOBUS GREGORY,
BRITANNUS.

Ad diem 13. Junii, hora locoque solitis.

Pessimum aegro est coelum quod aegrum fecit; adeo ut in id quoque
genus, quod natura pejus est, in hoc statu, salubris mutatio sit.

Celsus de re Medica.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXIV.

DISTRICT MEDICAL

GUILDFORD

ALEXANDER MONROE

M.D.

JOHN HOPE

JOSEPH BLACK

GERALDINE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

JOHN HOPE

Viris eximiis,

GULIELMO CULLEN,
ALEXANDRO MONRO,
JOANNI HOPE,
JOSEPHO BLACK,
FRANCISCO HOME,

Artis Medicae

In Academia Edinenfi

Professoribus dignissimis,

Praeceptoribus suis spectatissimis,

Cum ob consilia et praecepta,

Tum ob amicitiam

Qua se dignati sunt,

Semper colendis,

Hoc opusculum,

Grati animi testimonium,

Sacrum voluit

A U C T O R.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b3054743x>

DISSERTATIO MEDICA,

D E

MORBIS COELI MUTATIONE MEDENDIS.

MULTI morbi, quibus gens humana vexatur, in certis tantum regionibus grassantur, et in aliis nunquam, vel saltem raro, occurrunt: Et quum constat, coeli temperiem varias affectiones in corpore humano producere, plurimi istiusmodi morbi, aëris vitiis aliisque coeli effectibus facile tribuuntur. Mira extat differentia, tam ad animum quam ad corpus, inter constitutiones incolarum diversarum regionum; et quaeque anni tempestas agmen sibi proprium morborum ducit. Satis itaque patet, dispositionem ad multos morbos ex statu coeli et aëris provenire; nec dubitandum est, quin morborum causas excitantes ubertim etiam suggerat. Experientia docet, varios morbos chronicos tempore hiemali grassantes, et nullis fere remediis cedentes, veniente aestate facile sanari. Et notum est, statum aëris tam diversum esse

A

in

in diversis regionibus, et in eadem regione diversis anni tempestatibus, ut effectus quam maxime contrarios in corpus humanum producat. Ratio ergo suadet, multos morbos, ex coeli intemperie ortos, coeli mutatione praecaveri et sanari debere. Nec aliter res se habet. Plurimi enim morbi, nullis aliis remediis domandi, tempestate vel coelo mutato sponte evanescunt, aut levantur: Et omnes medici, tam veteres quam recentiores, in hoc consentiunt, coeli mutationem multum esse auxilii in variis morbis, vix aliter medendis.

In hoc tentamine, proponere aliquid de morbis quibusdam ad nostrum coelum pertinentibus conamur, et de ratione iis coeli mutatione medendi: Sed prius opus erit, pauca dicere de modis quibus coelum nostrum corpori humano praecipue noceat.

Observationibus fatis constat, regiones, coelo temperato, sereno, et aequali gaudentes, saluberrimas esse: Eas autem, quae vel calidae, vel frigidae, vel humidae sunt, periculosiores; praecipue si subitis tempestatis mutationibus obnoxiae sunt. Ex regionibus enim, sicut ex anni tempestatibus, quod olim monuit Celsus, optimae aequales sunt, sive frigidae, sive calidae; pessimae autem quae variant maxime. In hac Insula, coelum, per quatuor vel quinque menses aestivas, temperatum, et plerumque serenum, siccum, et aequale, denique ex omni parte benignum et salubre est: Per reliquum autem anni, frigidum, humidum, varium, ideoque multis morbis opportunum.

Ex

Ex principiis physiologiae notum est, debitum fluidorum motum et distributionem, per universum corpus, ad sanitatem prae omnibus necessarium esse. Quicquid igitur huic obstat, corpori humano merito inimicum habetur. Aër autem frigidus, praecipue si humidus sit, perspirationem, et sanguinis distributionem ad partes corporis externas, magnopere impedit. Frigus enim externum vasa et spiracula cutis constringit; nimia humiditas fibras musculares debilitat, et vires moventes, cordis, scilicet, et arteriarum actionem, minuit: Sanguis itaque ad partes corporis externas minus recte propellitur. Sed, quomodocunque sit, five ex his, five ex aliis causis, pro comperto habeo, perspirationem valde minui, tempore existente frigido et humido.

Maximum autem periculum instat a subitis tempestatis mutationibus, quales in hac Insula adeo frequenter, et fere quotidie, occurrunt. Hisce mutationibus, motus fluidorum quam maxime turbantur: Partibus enim externis, subito refrigeratis, et vasis extremis itaque constrictis, sanguis ad externas rite et libere fluens, ab iis pulsus statim ad internas, magna vi et copia ruit. Eodem modo, foraminibus cutis invisibilibus conclusis, perspiratio reprimitur: Et perspiratio omnium excretionum maxime est necessaria. Ex his causis, congestio sanguinis in internis, et inde saepe inflammationes et haemorrhagiae, nascuntur: Ex iisdem etiam causis, febrium aliorumque morborum ingens cohors saepe provenit. Nil itaque mirum est, coelum nostrum varios periculososque morbos producere, et homines etiam robustissimos malis gravibus

bus afficere. Plerumque tamen, ubi habitus corporis sanus et robustus est, omne periculum, naturae beneficio, facile praecavetur, et vel nullus fit morbus, vel brevi tempore tollitur. Nemo medicus ignorat, Naturam ipsam, in multis casibus, optimum remedium urgentibus malis sponte adhibere, et facile praecavere vel tollere multos morbos vix aliter sanandos. Et ita hic obtinet. Quamprimum enim sanguinis motus externarum partium refrigeratione turbatur, actio cordis et arteriarum illico augetur, pulsus crebriores et validiores micant; viribusque moventibus sic auctis, constrictio vasorum extremorum, quae naturalem sanguinis motum impediabat, brevi tempore superatur, et prorsus tollitur, et debita fluidorum distributio, et pristinum circuitus aequilibrium, perfecte restituntur. In iis autem casibus, ubi corporis habitus antea debilis fuit et imbecillis, et ad morbos aliquos proclivis, eandem coeli intemperiem sine damno ferre non potest: Nam vires naturae medicatrices, quae periculum avertere, et morbum sanare solebant, illic deficiunt; aut fortasse aliqua pars corporis, antea morbida vel debilitata, impetum sustinere nequit, et ex eo perniciem immedicabilem patitur. Pari ratione, corpus humanum, modo sanum et robustum sit, coeli varietatibus melius se accommodat, ita ut plerumque nihil ex iis detrimenti capiat. Aër frigidus et humidus, qualis est in nostra Insula, perspirationi et aequali fluidorum distributioni minime favet; naturae autem beneficio istud incommodum satis compensari potest, et debita fluidorum

dorum distributio, quatenus ad sanitatem requiritur, satis promoveri. Homines igitur, sano et robusto corporis habitu praediti, in nostris regionibus non modo vivunt, sed plerumque optima sanitate fruuntur. In multis tamen casibus, temperamentum corporis validissimum nullum praebet tutamen contra mala etiam patrii coeli. Sunt fortasse, in constitutione quavis, tempora critica et periculosa; et procul dubio varietates adsunt a vitae genere, et variis fortunis, aliisque causis non accurate indagatis, provenientes, quae homines alioquin robustissimos morbis coeli reddunt obnoxios. In huiusmodi itaque casibus, coelum novum petere oportet, ubi Jupiter purus et serenus, zephyri molliter spirantes, et mores et scenae jucundiores, affectus mulceant, hilaritatem inducant, et vires naturae renouent.—Sed nunc ad alia argumenta transimus, quae mutationem coeli in multis morbis prodesse suadent.

Angusta quidem est scientia humana: Ad causas rerum certas et necessarias rarissime penetrat. Saepe itaque concludere oportet ex probabilitate, quae aliquando a connectione observata, etsi nequaquam intellecta, tantum provenit. Quum ergo morbus in regione aliqua grassari observatur, sed sub alio coelo raro occurrat, satis verisimile est, malum ex coeli effectibus originem ducere; et spes nascitur, aegrum, si in regionem malo liberam abeat, beneficium exinde accepturum.

In pluribus vero morbis, ex cognita causa proximam indicatio curativa oritur, perspirationem promovere, et debitam

debitam sanguinis distributionem ad corporis superficiem restituere, ita ut nimia ad partes internas determinatio praecaveatur, vel, si jam obtinuerit, quam primum avertatur. Nullum autem novi remedium, quo haec omnia, citius, certius, tutius, et jucundius, perfici possunt, quam coeli mutatione, itinere in regiones temperate calidas suscepto. Novum coelum omnibus aliis remediis longe in hoc praestat, quod non per paucas tantum horas adhiberi potest, sed per plures menses, vel, si opus fit, per annos integros; et medici bene norunt, multos morbos, quos chronicos vocamus, adeo pertinaces et curatu difficiles esse, ut non nisi longo tempore debellari et sanari possint, etsi optima et efficacissima remedia quotidie adhibeantur: Nec ignorant, multa remedia, quae maxima vi in corpus humanum pollent, per longum tempus usurpari nequire. Quaedam, si diu adhibentur, corporis habitum laedunt, et novos morbos inducunt: Alia longo usu virtutes quas prius habebant fere prorsus amittunt, et nullos utiles effectus in corpus producunt: Alia, etsi tuta et efficacia sint, si diu usurpantur, aegrotis ipsis adeo injucunda et ingrata evadunt, ut vix quisquam in eorum usu per debitum tempus perstare voluerit. Hoc autem remedium, non modo sine periculo, sed cum maximo beneficio, per longum tempus usurpari potest: Nullum damnum corpori infert, nec longo usu virtutes amittit, nec aegrotis injucundum fit; contra, varias ob causas, admodum jucundum est; nec corpus debilitat, sed plerumque maxime roborat. Denique, si ad morbum debellandum coeli mutatio sola non sufficeret,

sufficeret, auxilium petendum est ab omnibus aliis remediis quae in patria profuissent. Omnia enim sub coelo feliciore reperiuntur, et saepe etiam efficaciores redduntur.

Sunt autem morbi quorum causae proximae vel incertae sunt, vel prorsus latent, etiam si causae eorum remotae, tam praedisponentes quam occasionales, satis pateant. Quandocunque igitur causae morbi remotae ex coeli effectibus oriri dignoscuntur, coeli mutatione tempestive instituta, morbus praecaveri debet. Exempla doctrinam clariorem reddent. In regionibus frigidioribus, dispositio ad morbos inflammationem habentes, quae plerumque diathesis phlogistica vocatur, praecipue quidem tempore hiemali aut verno, inter omnes fere incolas obtinet. Sed in regionibus calidioribus, sicut apud nos in tempore aestivo, haec dispositio multo rarior est. Bene itaque expectandum est, dispositionem istam, qualiscunque sit, coeli mutatione vel prorsus tolli, vel magnopere levare.—In regionibus frigidis quoque, praesertim in iis quas coelum nubilum, humidum, et obscurum urget, vires omnes tam animi quam corporis languescunt et debilitantur: Corpus debile, languidum, et torpidum evadit; animus autem fignis, hebes, tardus, et ad tristitiam magis quam ad hilaritatem proclivis. Hinc, ut postea videbimus, dispositio ad morbos quosdam nascitur. Omnibus autem notum est, rem longe aliter se habere in regionibus temperate calidis, siccis, et serenis, quorum incolae, plerumque saltem, magna corporis alacritate, et pari animi hilaritate gaudent.

gaudent. Facile igitur credendum est, peregrinationem in tales regiones, pravam istam dispositionem maxime corrigere et emendare, aut fortasse prorsus tollere. Alteram commoditatem, quae quidem summi est momenti, coeli mutatione pro certo consequimur: Multorum nempe morborum causas occasionales praecavisse. Omnibus notum est, multos gravesque morbos in hac Insula grassantes a subitis tempestatis mutationibus originem ducere. Periculum ex hoc fonte proveniens vix aliter evitandum est, nisi peregrinatione in regiones temperatas, ubi tempestas etiam hiemalis subitis istis varietatibus minime obnoxia est. Coeli itaque mutatione omnes causae quorundam morborum remotae, ex effectibus coeli nostri provenientes, evitantur vel minuuntur: Et nemo ignorat, quantum intersit, ad omnes fere morbos medendos, causas eorum remotas quam primum tollere. In multis casibus, quando causae remotae tolluntur, morbus nullis adhibitis remediis brevi tempore sanatur: Vires scilicet naturae medicatrices, omnibus impedimentis sublati, per se ad morbi curationem sufficiunt. In aliis quidem, corpus tantam perniciem a causis remotis accipit, ut, licet hae tollantur, non nisi longo tempore, et idoneorum remediorum usu, ad pristinam sanitatem restituatur. At etiam in his casibus, idem medendi consilium, ad causas remotas tollendas, locum habet; morbi enim sanatio nequaquam expectanda est, dum causae ejus manent, et perniciem, quam primo fecerunt, indies renovant et augent.

Denique,

Denique, sunt remedia quae corpus humanum eodem fere modo quo coelum calidum afficiunt. Balneum scilicet tepidum, diaphoretica mitiora, praesertim diluentia, vestitus plenior et calidior, praecipue indusium laneum, frictiones, exercitatio crebra et modica, perspirationem excitant, et aequalem fluidorum distributionem promovent. Multum itaque hujus generis remedia in variis morbis proficiunt: Ut et calor modicus, qualis in hac Insula tempore aestivo obtinet; et quum coelum moderate calidum eosdem effectus habere observatur, in regiones tali coelo gaudentes suscipere peregrinationem, quam maxime rationi consentaneum est. Hoc modo, ex analogia remediorum effectus, mutationem coeli in multis morbis magnum praebere auxilium, optime colligendum est.

Postremo, ex sedula observatione rerum in morbo aliquo laedentium, satis colligi potest coeli mutationem utilem fore. Exempli gratia, aër frigidus, respiratione in pulmones receptus, pectore laborantibus tussim saepe movet. Haec vero in pluribus casibus morbum auget. Aeger autem hoc incommodum evitare nequit, nisi in alias regiones abeat; nam, si in hac Insula manet, aëri nocenti quotidie exponitur. In hoc casu experientia docet, aliquid esse in nostro coelo morbo perniciosum; et, etiamsi non causa sit morbi, sufficit ad coeli mutationem suadendam, quia haec magnum incommodum et periculum facile summoveret.

Ob has praecipue causas, ni fallor, coeli mutatio, itinere in regiones coelo temperate calido, sicco, sereno, et

aequali gaudentes, facto, multis morbis in hac Infula grassantibus maxime prodesset. Observandum tamen est, quicquid beneficii aegroti ex ista peregrinatione percipiunt, non soli aëris coelique mutationi tribuendum esse; quippe aliud remedium, idque vix minus efficax, in multis saltem morbis, simul adhibetur: Nempe, modica per longum tempus exercitatio. Aegroti nostri, quum coelos mitiores petunt, iter longum saepe per plures septimanas perficere coguntur; et omnes medici norunt, hoc magnos quidem effectus, et saepe quam maxime salutare, in corpus humanum producere. Etsi, in hac dissertatione de coeli mutationis effectibus, non de virtutibus exercitationis proprie agendum, tamen minime a re alienum puto, de his etiam pauca dicere. Ad argumentum enim nostrum aliquo modo pertinet; et de exercitationis effectu semper cogitandum est, quandoque coeli mutationem suademus; quippe nimirum ambo ex necessitate simul junguntur, eisdemque fere effectus, plerisque saltem in casibus, in corpus humanum edunt. Et ratio et experientia satis docent, modicam et diuturnam exercitationem, qualis est in longo itinere, perspirationem et fluidorum ad superficiem determinationem promovere. Et nihil dubito quin multi aegroti ex hoc solo exercitationis effectu magnum levamen perceperint: Ni fallor, multae morborum sanationes huic tribuendae sunt, quae vulgo aëris mutationi imputantur.

Quando coeli mutatio pro remedio tentanda est, quaestio nascitur, Utrum aegrotus per mare, an per terras,

ras, iter facere debeat? Ex observationibus multorum medicorum, tam veterum quam recentiorum, fatis patet, navigationem ipsam in pluribus morbis haud parum proficere. Clarissimus Gilchrist, paucis abhinc annis, pulcherrimam dissertationem edidit de navigationis usu medico, qua plane ostendit, navigationem remedium esse, et quidem in pluribus morbis efficacissimum. Multorum aegrotantium historias tradidit, qui plane hoc remedio, quasi ex ipsis Orci faucibus, abripiiebantur. Variæ res, quæ in navigatione obtinent, procul dubio ad istum effectum conducunt: Et minime negarem, aëris marini humiditatem et æqualem temperiem, et vapores salinos, aliasque circumstantias, opem ferre posse. Mea autem sententia, quicquid boni ex navigatione percipitur, ipsi exercitationi præcipue imputandum est. Gilchristus pulcherrime ostendit, exercitationem, et quidem fatis validam, a navigatione oriri, præsertim si navis parva sit, et mare turgidum. Ostendit etiam, hanc exercitationem commoditates quasdam sibi proprias habere, et, in quibusdam casibus, omnibus aliis exercitationibus facile præstare. Sæpe quidem, præter exercitationem, aliud remedium navigando obtinetur, nempe, aegritudo ista quæ nauseam et vomitum sæpe excitat. Haec magnos habet effectus qui in pluribus morbis sunt admodum utiles. Medicis jamdudum innotuit, nauseam et vomitum apprime utiles esse ad perspirationem excitandam, et debitum fluidorum motum ad partes externas promovendum vel restituendum. Magna etiam vi pollent ad expectorationem promovendam, si
pulmones

pulmones colluvie aliqua gravantur. Talis nausea autem non nisi sola navigatione per longum tempus adhiberi potest; sed hoc modo, per plures dies, vel per integras septimanas, haud raro excitatur. Et experientia docet, nullum exinde periculum aut detrimentum oriri. Vix tamen credo, similem nauseam, ope emeticorum quae arte comparantur, per aliquod tempus sine damno excitari posse; pauci saltem medici experimentum suaderent, et nulli aegroti tali consilio obtemperarent, sed a remedio adeo detestabili abhorrent. Postquam nausea cessaverit, homines navigationem facientes plerumque optima sanitate fruuntur; et maximam cibi appetentiam sentiunt, etsi nullam fere exercitationem habent, praeter ipsum navis motum. Hic motus, ut recte notavit Gilchrist, tanquam gestationis species, exercitationis munere fungitur, et debitum fluidorum motum promovet. Praeterea, altera et vera exercitatio navigando perficitur: Nam, prout navis fluctuat et jactatur, consentaneus corporis motus requiritur, ut corporis positio et libramen servetur; alias enim nemo movere, et vix stare vel sedere, potest. Ad hunc motum perficiendum, omnium fere corporis musculationum exercitatio modica, crebra, et vix sensibilis, requiritur, et haec exercitatio sine ulla intermissione perficitur; ita ut quandocunque aliquis navigationem facit, etiam si in lecto decumbat, vel dormiat, exercitatione vel gestatione saltem utitur. Quicquid igitur boni ab exercitatione aequali, moderata, et continua, in morbo aliquo percipitur, a navigatione, prae omnibus aliis exercitationibus, jure

jure expectandum est. Nequaquam ignoro, hoc remedium in pluribus casibus incassum tentatum esse : Novi autem in aliis optimos effectus ex eo perceptos fuisse. Et si quis in animo secum perpendat, in quibus casibus plerumque adhibitum sit, nequaquam mirabitur non semper ad vota successisse. Vix unquam enim tentatum est, nisi in morbo admodum periculoso, et haud raro prorsus insanabili, phthisi scilicet pulmonali : Et saepe aegri, non nisi in extremis morbi stadiis, navigationem susceperunt. Et omnibus medicis notum est, istum morbum, ubi diu permanferit, perniciem fere immedicabilem pulmonibus intulisse.

Nemo ignorat, alias exercitationis species, equitationem nempe, vel gestationem in curru, quibus multi scriptores medici, et praecipue Sydenhamius, tantas laudes tribuere, etsi interdum feliciter succedunt, saepe frustra tentari. Magnam autem commoditatem, prae omnibus aliis exercitationibus, navigatio possidet ; nimirum, quod in multis casibus usurpari potest, ubi omnes aliae, propter aegri debilitatem, prohibentur. Haec enim adeo levis mitisque est, ut plerumque ipso aegro vix sensibilis sit ; et ab aegrotis, quantumvis imbecillis, sine periculo tolerari potest. Nonnulla quidem exempla sunt, ubi aegri, jam morbo fracti, et adeo debiles ut sese movere nequirent, in navem portati, perfecto itinere, vires et sanitatem recuperabant. In iis itaque casibus, ubi aegri nec equitationem, nec gestationem in curru, tolerare possunt, ideoque iter per terras facere nequeunt, procul dubio navigatio tentanda est.

At,

At, ubi aegri peregrinationem in regiones idoneas per terras fufcipere poffunt, dubitari poteft, utrum navigatio ex propofito anteponenda fit. Si longa fit, multa incommoda ex eo nafcuntur, praecipue pro ratione diaetae; nonnulli enim aegroti diaetam ex lacte et frugibus confectam requirunt, quae longa navigatione vix obtineri poteft, et hominibus, vitae molliori affuetis, incommoda navigationis metum et faftidium incutiunt. Et vix audeo afferere, caetera navigationis beneficia haec incommoda compenfare. Nec negarem, iter per terras in curru perfectum optimos effectus, et ex navigatione provenientiſibus fimiles, habere. Hominibus igitur, quibus opes integrae copiam dant, et vires fufficientes reſtant, jucundioſiorem viam perſequi licet, iterque per terras facere. Aliis quibus res anguſtae domi, aut corpus prorfus debilitatum, iſtam optionem prohibent, remedium non minus efficax navigatione porrigitur.

Denique, quaefſtio adhuc manet; Ubi coelum mutare convenit, quaenam loca maxime idonea ſint? De commodis aut incommodis variorum locorum nihil certi ſtatuerere audeo; quippe in his rebus equidem minime verſatus ſum. Coelum temperatum, ſerenum, ſiccum, in plerisque ſaltem caſibus, et aequale, requiritur. Regiones Europae Australes, Hispania, Italiae major pars, et Galliae partes Meridionales, tali coelo gaudent, ut et Madeira, et Inſulae Bermudae.—Poſtea locus erit pauca tradere, de uſu quem medicus ex coelo etiam fervidiſſimo capere poteſt.

His rebus praefatis, nunc de quibuſdam morbis ex coelo noſtro provenientiſibus magis ſpeciatim tractare licebit.

licebit. De omnibus ex hoc fonte dimanantibus, ne-
tquam in animo fuit disceptare. Sufficiat aliquid per-
pendere, de illis morbis in quibus coeli mutatio max-
ime prodest, et quorum periculum aut incommodum
hoc auxilium praecipue postulant.

Morbi, qui coeli nostri effectibus tribui possunt, va-
riant secundum aetatem aegrotantium. In juventute,
morbi pectus afficientes, quorum haemoptysis, et phthi-
sis pulmonalis saepe ex ea proveniens, sunt principes,
plerumque occurrunt. Aetate provectiore, hi morbi
rarius observantur; et tunc succedunt varii morbi visce-
rum abdominalium, et praecipue ventriculi, et ex iis
saepe oriuntur, vel saltem cum eis saepe junguntur, hypo-
chondriasis et arthritis. Aetate ulterius ingravescente, et
viribus omnibus jam deficientibus, coeli intemperies ho-
mines debilitatos, et senio fere confectos, opprimit, in-
numeris malis ex omni parte discruciat, vitam acerbam
reddit, et mortis gradum festinat. Hunc naturalem
morborum ordinem in sequentibus observare statuimus;
et igitur a Phthisi Pulmonali, quae in adolescentia ple-
rumque occurrit, incipere oportet.

PHTHISIS PULMONALIS.

NULLUS fere morbus in hac Insula grassatur, Phthi-
si pulmonali magis attentionem merens, sive vastatio-
nes ejus spectamus, sive illos qui saevitiae ejus objici-
untur. Si tabulis mortuorum Londinensibus fides ha-
benda sit, quarta pars nostrorum phthisi pereunt: Et
hacc

haec generis humani strages immanis in juvenes praecipue cadit, saepe in formosissimos, praecipue sequioris sexus, et in eos qui ingenio, et animi et corporis elegantia, praestant. Sed, si tanta luctuosa jactura ab uno solum morbo non credenda sit, ponamus tabulas Londinenses etiam in duplum errasse, magna adhuc et quidem miserrima hominum strages phthisi imputanda est. Si operae pretium esset calculum instituere, nequaquam difficile foret ostendere, phthisin pulmonalem in Magna Britannia viginti et quinque millia hominum quotannis necare. Clarissimus Sydenhamius opinionem non longe ab hac alienam de hoc morbo proposuit: Nempe, quod phthisis pulmonalis duos trientes eorum, quos morbi chronici jugulant, interficeret. Alio loco statuit, morbos chronicos tertiam fere hominum partem necare: His itaque proportionibus positis, patebit phthisin pulmonalem quadraginta millia hominum, et amplius, in hac Insula quotannis absumere. Sed nihil opus est de hujus morbi vastationibus disceptare. Pauci sunt quibus cognati, familiares, aut amici, hac peste abrepti, non sunt lugendi. Misera haec tabes, saeva, atrox, et insensibilis, teneros, et amabiles depascens caede et luctu patriam implet.

Nostrae Insulae phthisis pulmonalis morbus endemicus habetur; nec immerito: Quippe nulla fortasse regio in orbe terrarum est, qua tantam caedem facit. Omnes medici fatentur, in plerisque saltem casibus, remedia etiam efficacissima huic morbo frustra adhiberi: Et, ubi phthisis inveteravit,

inveteravit, plerumque desperatur. Etiam phthisin incipientem sanare, vel praecavere, opus precarium et difficile est. Nullum autem remedium in hoc morbo melius successit, quam coeli mutatio, itinere in regiones calidiores tempestive facto. Quicquid igitur in morbo adeo periculoso auxilium pollicetur, summa attentione dignum est.—De ejus agendi modo, nunc est inquirendum; et ex observatione symptomatum, et causarum morbi, tam proximarum quam remotiorum, et ex analogia rerum juvantium, indagandum quomodo remedium istud proficiat.

Phthisis pulmonalis his signis plerumque dignoscitur: Universi corporis macie lenta, comitante febre hectica, sensu ponderis, aut strictionis, aut doloris in pectore, spirandi difficultate, tussi crebra et molesta, initio sicca, postea cum sputo plerumque purulento. Signa quae phthisin incipientem denotant, variant secundum causas unde morbus nascitur, veluti peripneumoniam, catarrhum, haemoptysin, &c.—Causa proxima hujus morbi fatis innotuit: Cadaverum sectiones hominum phthisi mortuorum fere semper ostenderunt tubercula, vomicas, ulcerationes in pulmonibus, quibus istud viscus interdum magna ex parte consumitur. Dico haec fere semper obtinere; vix enim statuere audeo rem ita semper se habere; quippe nonnulli medici, ii que haud parvi nominis, strenue contendunt, nullum ulcus, nec aliud malum visibile interdum reperiri posse, in pulmonibus eorum qui sputum purulentum copiosissimum, caeteraque phthiseos signa habuerunt, et qui phthisi

plane mortui sunt. Hujusmodi autem exempla rarissima esse, omnes consentiunt, et veram phthisin ab ulcere, vel potius ab ulceribus, in pulmonibus pendere fatentur. Sectiones quidem cadaverum satis ostendunt, in plerisque casibus, non unum ulcus aut tuberculum morbum facere, sed plura quae continuata serie in inflammationem et suppurationem abeunt. Et, cognita itaque causa proxima morbi, indicatio curativa oritur, tubercula resolvere, vel, si jam in suppurationem abierunt, ulcerationes quam primum sanare. Hoc autem, naturae beneficio, non medici auxilio, perficiendum est. Et nihil video unde colligi potest, coeli mutationem ad hunc effectum utilem fore. Si corporis habitus caetera sanus est, ulcera, in quavis corporis parte, ab ipsa natura facile plerumque sanantur, et hanc sanationem medici quidem facile impedire possunt, vix autem promovere. Nulla enim remedia novi, quae salutifero isti processui vi aliqua specifica faveant. Satis notum est, multa remedia quae hoc consilio adhibentur contrarium prorsus effectum habere, et non modo non prodesse, sed saepe maxime nocere. Qualia sunt balsama, tam nativa quam arte comparata: Et haec ideo hodie rarius usurpantur.

Sunt tamen ulcera quaedam prava, quae et medici et chirurgi auxilium requirunt; et multa ulcera non sponte sanabilia, idoneis remediis adhibitis, facile curantur. Pari ratione, in ulcere pravo et pertinaci, pulmones depascente, varia remedia tentanda sunt. De agendi modo remediorum in ulceribus externis opem ferentium,

ferentium, ratio facile dari potest. In duas classes se sponte dividunt:—In externa et localia, quae ulceri immediate adhibentur, idque solum afficiunt:—Et in interna, et generalia, quae in universum habitum agunt, et ulceri tantum profunt, quantum labem aliquam totum corpus infestantem summovent. Priora maximae saepe utilitatis sunt, ad statum aliquem ulceris curandum, quem experientia ostendit ejus sanationi obesse. Incisiones, exempla gratia, vel escharotica, ad carnem fungosam consumendam, vel partes callosas tollendas, vel novam et benignam suppurationem inducendam, quae ad ulceris sanationem plane requiruntur. Haec autem remedia ulceribus phthificis adhibendi facultas non est; et, etiamsi adhiberi possent, nulla novi signa quibus ulcerum status ita deprehenditur, ut hoc vel illud remedium requiri monstretur.

Altera remediorum classis (generalium, scilicet, et internorum) haud minore vi pollet ad ulcera illa sananda, quae a labe aliqua generali proveniunt. Hujusmodi sunt ulcera syphilitica, aut scorbutica, quorum sanatio a remediis mere localibus frustra plerumque expectaretur, nisi simul remedia interna, et generalia, ad morbos istos medendos idonea, sedulo adhiberentur. Pari ratione, igitur, in hoc morbo ab ulceribus aegre sanandis proveniente, remedia adhibenda sunt ad labem istam medendam, qualiscunque sit, quae ulcerum sanationem impedit. Sed, ut hoc recte perficiatur, morbi causas remotas indagare oportet. Non multis opus erit verbis ostendere phthisin, a mera pulmo-

num

num laesione, vel etiam a suppuratione, plerumque saltem, non oriri, nisi prius labes aliqua in iis, vel in universo corpore, exstiterit. Qualis sit ista labes postea indagandum est. Notum autem est, hunc morbum plerumque post haemoptysin supervenire; ita ut, quando-
cunque juvenis sanguinem a pulmonibus exscreaverit, desperetur. Interdum etiam phthisis peripneumoniam vel pleuritidem malè tractatas, et in suppurationem terminatas, insequitur. Nonnunquam etiam, licet rarius, a magna aliqua vi externa, pectori aut ipsis pulmonibus illata, phthisis oritur. Ex his igitur observationibus temere colligebatur, pulmonum laesionem qualem-
cunque suppurationem pravam, et ulcus insanabile, ideoque phthisin lethalem, producere. Rationem hujus pernicipi medici, a natura et fabrica pulmonum, eorumque munere, petebant. Observabant itaque, sanguinem per pulmones magna vi et copia fluere, et ipsos perpetuo motu, respirationis nempe, agitari, qui vulneris sanationem, partes ejus a se invicem detrahendo et irritando, impedire credebatur. Denique, aliam etiam rationem ex analogia ulcerum externorum adducebant, quae aegre sanantur quando aëri exponuntur. Aër autem in omnes pulmonum partes recipitur; si quae igitur ulcera in iis sunt, ex necessitate aëri perpetuo exponuntur. Haec omnia autem ad difficultatem solvendam nequaquam sufficiunt. Motus singularum partium pulmonum semper parvus est, et, nisi plena inspiratione, vix sensibilis: Haud itaque probabile videtur, hunc tantam pernicipiem ferre. Et nihil
fere

fere aëris admissiōi tribuendum est; quippe, etsi in pulmones recipitur, nequaquam iis immediate applicatur: Pulmonum enim superficies interna, mucō semper tegitur, qui vulnus quodvis ab aëre facile defendere potest. Notum etiam est, canes, multaue alia animalia, vulnera externa, lambendo, sanare; ex hac ipsa causa, quod saliva, et mucus cum ea commistus, vulnera ab aëre satis defendit. Omnia itaque argumenta, quae ostendunt laesionem pulmonum phthisin facere debere, pro nihilo habenda sunt: Et praeterea, experientia satis ostendit rem non ita se habere. Innumera enim exempla sunt, ubi, post manifestissimas pulmonum laesiones, immo et suppurationes, nulla phthisis insequabatur. Multi haemoptysin saepe passi sunt, nullo unquam phthiſeos signo superveniente. Multi, post peripneumoniam male curatam, suppurationem magnam in pulmonibus habuerunt, quae, Pure per sputum rejecto, brevi tempore sanabatur. Denique, exempla quotidie occurrunt, ubi pulmones a vi externa laeduntur aut vulnerantur; phthisis autem raro exinde nascitur. Si vulnus magnum est, subita mors omne phthiſeos periculum satis praevenit: Si leve est, brevi tempore sanatur. Exemplum quidem singulare est, ubi vulnus in pulmonibus remedium fuit, potius quam causa phthiſeos. Praefectus militaris, qui phthisi pulmonali laborare credebatur, praelio vulneratus est, globulo plumbeo per pulmones transmissō. Hoc remedium, asperum quidem et periculosum, optime successit, et homo, per multos jam annos vixit, et adhuc vivit, ab omni phthiſeos

feos symptomate liber. Ideoque, ut suppuratio pulmonis curetur, nullis remediis opus est, quae ulceris ipsius sanationem directe promovent, si quae sint tali virtute praedita: Et nihil in ulcere ejusmodi videmus coeli mutationis egens. Medici auxilium tantummodo requiritur, ut morbus iste, five pulmones solos, five universum habitum infestans, qui ulcus insanabile reddebat quam primum tollatur: Eo sublato, ulcus facile sanabitur. Ulceris enim in pulmonibus, sicut in aliis corporis partibus, sanatio, omnibus impedimentis sublati, solo naturae beneficio perficitur.

Hæc omnia, ni fallor, plane demonstrant, meram pulmonum læsionem, vasisque in iis rupturam, ulcus insanabile et phthisin nequaquam inducere, nisi prius pulmones, vel universus corporis habitus, labe aliqua corrupti essent. Sed natura hujus labiis tantum ex observatione morbi causarum indaganda est. Experientia itaque docet, phthisi illos maxime opportunos esse qui labem congenitam a parentibus acceperunt; qui, aetate pubere jam praeterita, annum 35 nondum attigerint; quorum habitus gracilis et debilis est, et thorax arctus et angustus, et spina dorsi difformis, et humeri prominentes alarum instar; qui cutem albam, et levem, et colorem vultus eximium, qui longum collum, vocem debilem, et saepe ex levibus causis raucam, et temperamentum sanguineo-phlegmaticum, habent: Denique, quibus inest dispositio scrophulosa vel haemorrhagica, et qui catarrhis admodum obnoxii sunt. Haec signa debilem quidem universi corporis habitum monstrant: Pulmonum

num autem pravam fabricam praesertim notant. Praecipuae tamen et frequentissimae phthiseos causae ad tres, ni fallor, redigi possunt; scilicet, dispositionem scrophulosam, haemoptysin, et catarrhum: Ex quacunque harum morbus nascatur, ostendere conabor, coeli mutationem magnum auxilium polliceri.

Omibus jam medicis innotuit, a dispositione scrophulosa hanc perniciem frequentissime oriri. Peritissimus Mead, multis abhinc annis, istam sententiam proposuit. Sydenhamio quidem observationem satis memorabilem debemus, quae hanc suggerere videbatur: Nempe, quod in nonnullis phthificis equitatione sanatis, isto morbo cedente, tumores in glandulis colli, strumas quam maxime referentes, observabantur. Hodie autem nulla de hac re apud medicos dubitatio restat: Observationibus satis compertum est, scrophulosos praeter omnibus aliis phthisi obnoxios esse, et maximam partem phthificorum hanc dispositionem plane habere. Sunt quidem medici non parvi nominis, qui, ex centum aegrotis phthisi absumptis, nonaginta ad minimum scrophulosos esse, ponunt. Praeterea, magna certe similitudo et analogia est inter tubercula et ulcera phthifica in pulmonibus, et tumores abscessusque scrophulosos in caeteris corporis partibus. Eandem speciem externam, et, si cultro inciduntur, internam habent, eandemque spissitatem et duritiem: Eodem modo, a parvo initio ad molem saepe magnam paulatim crescunt, et plerumque sine magno dolore aut molestia; tarde et aegre suppurant, et nunquam in suppurationem benignam abeunt,

sed

sed ulcera foeda et vix sanabilia relinquunt. Eodem anni tempore, ambo se ostendunt, hiemali scilicet aut verno; accedente aestate, levantur, aut dissipantur; at, reverso hieme, ambo saepe redeunt. Denique, in sectionibus cadaverum eorum quos scrophula plane occidit, tumores scrophulosi in omnibus corporis partibus, et tubercula in pulmonibus ejusdem speciei, haud raro reperiuntur; quod mihi bis terve vidisse contigit. Ex his omnibus satis patet, phthisin pulmonalem a dispositione scrophulosa saepe oriri, et verum morbum scrophulosum esse. Quapropter, ubi phthisis in iis occurrit, qui vel ipsi manifeste scrophulosi sunt, vel a parentibus scrophulosis nati, huic causae plerumque tribuenda est.

Fortasse quis credat haud multum ad morbi sanationem conducturum, hanc causam manifestissimis signis statuiffe: Quippe nullus fere morbus scrophula obscurior est, aut sanatu difficilior, etiam ubi partes externas occupat, quibus remedia idonea directe applicari possunt. Lubentissime quidem fateor, omnia fere remedia huic morbo frustra plerumque adhiberi. Et ex effectibus remediorum nequaquam colligere possum coeli mutationem auxilio fore. Nec ex causis ejus multum colligi potest; quippe iis nihil fere obscurius est.

De causa proxima variae sententiae sunt: Alii morbum lymphae spissitudini aliisque vitiis tribuunt; alii putant vitium non in lymphâ, sed in ipsis vasis lymphaticis, haerere, quae, varias ob causas, debilia, laxa, et praeter naturam ampla, credunt. Alii morbum oriri censent

centent a materia aliqua morbida, five in corpore genita, five a parentibus accepta, quae, processu nondum explicato, a sanis fluidis secernitur, et in quasdam partes, praecipue glandulas lymphaticas, deponitur. De his variis sententiis non hic est opus verba facere ; nam, si-
 ve verae five falsae sint, nisi accuratius indagantur, nulla indicatio curativa ex iis oriri potest quae coeli mutationem requirit. Nec melius intelliguntur cau-
 sae hujus morbi remotiores ; nam, apud medicos non-
 dum constat, utrum diaeta tenuis ex frugibus similibus-
 que maxime confecta, quali pauperum, et praecipue
 rusticorum, liberi utuntur, an diaeta lautior et plenior
 liberorum opulentiorum, huic morbo magis opportuna
 sit. Neque audeo statuere, scrophulam oriri ex effec-
 tibus alicujus coeli ; quippe per totum terrarum orbem
 vagatur, et in omnibus regionibus, five frigidis, five ca-
 lidis, five temperatis, et in omni aevo, cognita est. Sed,
 licet haec pestis adeo universa sit, ni fallor, tamen, in
 regionibus frigidis humidis maxime grassatur, et in
 temperatis et ficcis rarius occurrit. Ex observationi-
 bus quorundam medicorum nostrorum, qui in Italiam
 iter fecerunt, hic morbus multo rarior est in Italia,
 quam in Insula nostra. In Hispania etiam rarior est ;
 et vir peritissimus, qui artem medicam per plures annos
 Gadibus exercuit, mihi de hac re perquirenti retulit,
 se perpauca illic vidisse hoc morbo laborantes, nec ullos
 rachitide tentatos, quam plures medici huic morbo ad-
 modum affinem arbitrantur. Novi autem alios medi-
 cos affirmare, scrophulam in Hispania frequentissimam
 D esse.

esse. Ex his itaque nihil fere colligere licet, donec res accuratius indagetur. Sunt autem qui strenuissime affirmant, hunc morbum frequentiore esse in Hibernia, quam in Magna Britannia, et in partibus hujus Insulae occidentalibus, quam in orientalibus: Quod nulli alii caufae, quam earum partium majori humiditati, imputari potest. Et quidem in hac Insula, quatenus colligere possum, frequentior est in locis humidis quam in siccis. Satis igitur verisimile est, scrophulam levamen aliquod accipere a peregrinatione in regiones siccas et temperate calidas. Haec fortasse expectatio admodum incerta videbitur; at, ni maxime fallor, ex historia morbi, et analogia rerum juvantium et laedentium, magnopere confirmatur.

Et si scrophula raro in pulmones incumbat antequam aeger decimum quintum aetatis annum pertigerit, plerumque tamen multo citius in aliis corporis partibus, praecipue in glandulis colli, se ostendit. Interdum quidem, nec raro, nullum scrophulae signum observatur, donec tubercula in pulmonibus formentur, et phthisis incipiat, quae procul dubio ex hoc fonte proveniebat, quatenus aegri labem congenitam habebant, quippe ex parentibus scrophulosis orti. Ubi scrophula in externis corporis partibus se ostendit, plerumque fit intra annum quintum et duodecimum; interdum, sed raro, a teneris unguibus miseros haec pestis comitatur: Interdum etiam, sed admodum raro, aetate provectione apparet. Quando morbus solito tempore occurrit, plerumque circa aetatem puberem naturae beneficio sanatur, et sponte evanescit, nec unquam aegrum postea vexat, ni-

si mala fortuna in pulmones ruat, et phthisin faciat. Quomodo hoc beneficium perficiatur, fateor me ignorare. Magnae in corpore humano mutationes eo tempore producuntur, quae nondum accurate intelliguntur: Plures autem morbi solis istis mutationibus prorsus sanantur. Hoc itaque remedium vix intelligere, et nequam imitari possumus. Aliud autem remedium in hoc morbo efficacissimum, non quidem arte comparatum, sed naturae beneficio suppeditatum, coeli mutatione imitari concessum est. Omnibus notum est, tumores scrophulosos externos non semper in eodem statu manere, sed nunc augeri, nunc minui, interdum prorsus evanescere, et rursus postea se ostendere. Hae mutationes ex variis anni tempestatibus oriri videntur. Strumae plerumque circa solstitium hiemale incipiunt; tempore verno augentur; accedente autem aestate, incrementum eorum sistitur; aestate et autumnno evanescunt, vel saltem valde minuuntur; reversa hieme, renovantur. Saepe etiam, ubi tumores suppurant, et ulcera foeda faciunt, nullis remediis cedunt, donec, aestate accedente, sponte sanantur. At tubercula in pulmonibus, quatenus ex variis signis dignoscere possumus, eisdem effectus ex anni tempestatibus percipere videntur. Aegri enim, tempore hiemali aut verno, saepe tussim levem, frequentem, molestam, et siccam, cum difficultate respirandi, conqueruntur. Ex his signis, praecipue in scrophulosis, phthisis semper metuenda est. Haud raro tamen sua sponte remittunt tempore aestivo; autumnno autem vel hieme redeunt, et vere appropinquante aegro mortem afferunt.

Nonne itaque fatis verifimile eft, tempus brumale omnibus ulceribus, et tumoribus fcrophulofis, ubicunque fitis, valde nocere? Nec omnino ablimile eft, coeli hiemalis intemperiem iftorum malorum caufas quasdam remotas, tam excitantes, quam praedisponentes, fuppeditare. Et, fi hoc credimus, pari ratione cenfendum eft, aestatem, vel coelum temperate calidum, caufas illas remotas tollere vel praecavere, ita ut, omnibus impedimentis ad tumorum refolutionem et ulcerum fanationem fublatis, vires naturae medicatrices morbum vincant. Morbus, in conftitutione latens, plerumque in partes debiles cadit. Aër autem temperate calidus refpirationi favet, et pulmones roborat: Quid ergo cenfere impedit, coelum temperate calidum hoc modo phthifi occurrere, vel alio modo celato caufae morbi proximae mederi? Sed, quomodocunque pernicies oritur, five hiems morbi caufas remotas praebet, five tantum morbo jam exiftenti nocet, fatis conftat, periculum nullo alio modo evitandum effe, quam hiemis intemperiem fugiendo, peregrinatione in regiones calidiores facta. Si aeger in idoneas regiones iter facere perfeveret, perpetua aestate per annum integrum, vel, fi opus fuerit, per plures annos, gaudere poteft. Hoc modo omnia noftrae longae hiemis incommoda praecaventur, et quicquid boni ab aestate nofta perciperetur, aestate ita ad arbitrium protrahenda, non modo falvum praestari, fed maxime etiam augeri, exspectandum eft. Et quidem mihi nequaquam absurdum eft exspectare, fi aestas per quatuor menses durans tanta vi pollet, ut

ut ulcera scrophulosa sanare, et tumores resolvere, et denique morbum per plures menses fugare potest, aestatem perpetuam non modo per longum tempus morbi reditum praevenire, sed etiam totum corporis habitum mutare, et dispositionem scrophulosam radicitus extirpare, ita ut omne periculum phthiſeos scrophulosae postea supervenientis prorsus praecaveretur. Nec his argumentis objiciendum est, scrophulam in regionibus calidis interdum reperiri: Notum enim est, coelum multo majorem effectum in peregrinos habere quam in natos. Corporis constitutio, certo calori assueta, exinde nec multum fert commodi nec incommodi. Si igitur calor morbi est remedium, major ejus consueto gradus adhibendus est; et forsan nihil aliud ad scrophulam Hispanicam medendam requiritur, quam in coelum adhuc fervidius peregrinatio.

Haec omnia magnopere confirmantur observatione effectuum quos experientia ostendit coeli mutationem habere in phthiſi incipiente medenda, aut praevenienda. Multi nostrorum quotannis, qui omnia signa habent tuberculi incipientis in pulmonibus, instante hieme, coelos mitiores petunt, ibique manent per hiemem unam vel alteram. Nonnulli a morbo prorsus liberantur, et in patriam sani et robusti redeunt, nec ulla postea phthiſeos signa percipiunt. Alii autem, qui unam tantum hiemem peregre morati sunt, in patriam redeunt, sese credentes sanos et incolumes: At, prima hieme, morbo pristino corripiuntur, et brevi tempore pereunt. Cum igitur coeli mutatio tanta vi pollet in
hoc

hoc morbo medendo, ut tubercula jam formata tollere et resolvere possit, a fortiori, eorum formationem praevenire debet. Et ita res se habet: Nam, in regionibus calidioribus, etsi scrophula satis frequens sit, phthisis pulmonalis raro observatur. Exspectare ergo aequum est, scrophulosos nostros, in tales regiones ante aetatem phthificam transvectos, a phthisi immunes fore. Ex his omnibus satis manifestum mihi videtur, coeli mutationem optimos polliceri effectus et ad sanandam et praecavendam phthisin pulmonalem ex scrophula ortam: Morbum vero adeo periculosum praecavere praestat, quam jam inchoatum aggredi.—Eruditissimus Mead similem sententiam de coeli mutationis usu, in phthisi scrophulosa praecavenda, jamdudum statuit, in elegantissimis suis Monitis et Praeceptis medicis. Verba ejus hic referam: ‘Coelum quoque mutare saepe in salutem cedit, imprimis si morbi (scrophulae scilicet) in pulmones ruituri sit metus; ita tamen ut regionem, nec calidam nimis, nec frigidam, nec tempestatum mutationibus insalubrem, peccat aeger.’ Sub tanti nominis umbra sententiam meam cum fiducia repono; nec pudet meas saltem conclusiones hoc modo salvas reddidisse.

De beneficio, in phthisi scrophulosa, ab ipsa itineris exercitatione exspectando, nihil a priori statuere audeo. Exempla vero a Sydenhamio recensita ostendunt, exercitationem in hoc morbo optimos effectus habere. Ideoque, in hoc, uti in pluribus aliis morbis, ab ipsa itineris exercitatione levamen et auxilium exspectari potest.

Altera,

Altera, et non infrequens causa phthiſeos, in hac ſaltem Inſula, eſt hæmoptyſis. Quomodo autem phthiſin producat, penitus explicare non ſuſcipiam; ſed, quum experientia docuit, phthiſin pulmonalem hæmoptyſin plerumque infequi, nihil dubitavi, hanc cauſam eſſe phthiſeos, poſuiſſe. Quidam medici, ut ſupra notavi-
mus, opinantur, meram vaſis ſanguinei rupturam, qua-
lis in hæmoptyſi, plerumque ſaltem, fit, ulcus inſana-
bile et phthiſin inducere; quippe, per vehementem ſan-
guinis in pulmonibus curſum, eorumque motum con-
tinuum in reſpiratione, et liberum aëris aditum, vul-
nus apertum ſervatur, et ſanatio ejus in perpetuum im-
peditur. Argumenta quibus hæc opinio refellitur, non
opus eſt repetere. Experientia ſatis evincit, phthiſin
nec ex mera vaſis ſanguinei in pulmonibus ruptura, nec
quidem ex ſola ſuppuratione, in plerisque ſaltem caſi-
bus, provenire, ſi modo iſtud viſcus antea ſanum fuerit.
Alii, aliam morbi cauſam, et quidem magis probabilem,
propoſuere: Sanguinem nempe in pulmones, ex ruptis
vaſis effuſum, non omnem tuſſi rejici, ſed aliquantum
ejus in pulmone manere, ibique corrumpi, partesque
vicinas irritare, et erodere, et tandem ulcus foedum et
inſanabile producere. Nihil dubito quin magna per-
niciæ pars ex hoc fonte proveniat: Attamen, ni fallor,
iſtud malum raro accidit, niſi prius pulmones labe a-
liqua infecti ſunt. Nam, in caeteris corporis partibus,
modo habitus ſanus et robuſtus fit, ſanguis in telam
celluloſam effuſus, ſine ullo damno aut periculo, brevi
tempore abſorbetur. Vidi, poſt venæſectionem im-
perite

perite factam, brachium a carpo usque ad humerum livido colore suffusum : Nulla tamen suppuratio aut gangraena exinde orta est ; sanguis sponte evanuit, ita ut, post viginti dies, nullum morbi vestigium relinqueretur. Saepe etiam in pulmonibus nulla ulcera post haemoptysin formantur ; quanquam vix probabile est, omnem sanguinem in pulmones effusum tussi excreari. Si igitur nulla talis pernicies post haemoptysin oritur, verisimile est, sanguinem effusum, et non sputo rejectum, vasis inhalantibus absorptum fuisse. Sed si, qualemcunque ob causam, hoc non perficitur, facile crederem, ulcus caeteraque mala oriri a sanguinis corruptione in cellulas pulmonum effusi. Praeterea, talis in pulmonibus saburra tussim crebram procul dubio excitaret, qua nihil magis ad phthisin faciendam conducit, ut postea locus erit evincere.

Denique, sunt qui docent, haemoptysin nequaquam esse causam phthiseos, sed tantummodo causae ejus signum et effectum. Phthisin a tuberculis in pulmonibus oriri credunt, quae diu adfuissent antequam haemoptysis incipiebat, et quae istum morbum, vel potius symptoma, induxisse affirmant, vasa scilicet sanguinea sua mole ita comprimendo, ut sanguis in pulmones, vel per transfudationem, vel ex ruptis vasis, effunderetur. Sectiones etiam cadaverum plane ostendunt, tubercula, sive scrophulosa, sive ex aliis causis orta, phthiseos causam frequentissimam esse, aut saltem eum comitari ; et observationibus constat, tubercula in pulmonibus, ex aliis causis, praeterquam dispositionem scrophulosam, oriri.

riri. Opifices quidam, ex artificiorum natura, pulveri admodum expofiti; exempli gratia, qui farina molenda, lapidibus caedendis, lino carminando, aliisque fimilibus, occupantur, tuberculis in pulmonibus, et phthifi pulmonali, maxime obnoxii funt; nec hoc alii caufae imputandum eft, quam pulveri quem in pulmones quotidie hauriunt; nam facile videmus quomodo ex eo obftructiones, et fortaffe tubercula, in pulmonibus nafcantur. Minime tamen credere poffum, phthifin poft haemoptyfyn non oriri, nifi prius tubercula in pulmonibus adfuiffent: Saepe enim, in cadaverum fectionibus hoc morbo mortuorum, ingens ulcus reperitur, nulla autem tubercula; multi etiam aegri phthifi poft haemoptyfyn infeuta abfumuntur, qui, antequam haec invaferit, nulla unquam figna tuberculorum exhibuerant. Interdum quoque, poft peripneumoniam male tractatam, et in fuppurationem terminatam, vera phthifis pulmonalis infequitur, etfi nulla antea tuberculorum figna adfuiffent. Et interdum, licet rarius, phthifis nafcitur a magna vi externa pulmonibus illata.

Ex caufis itaque haemoptyfeos, tam proximis quam remotis, et a ftatu non modo pulmonum fed totius corporis, qui eam praecedat et comitatur, ratio petenda eft, cur phthifis pulmonalis haemoptyfyn infequatur.

Medicorum obfervationibus fatis conftat, difpofitionem ad haemoptyfyn faepe a parentibus accipi: Hinc patet morbum non a levi aliqua et fortuita caufa originem ducere, fed a fabrica et conftitutione fpeciali, five pulmonum, five univerfi corporis. Notum enim eft, pa-

rentes saepe temperamentum, et conformationem specialem, in prolem transmittere: Et, in multis saltem casibus, a pectoris deformitate plane videmus, pravam pulmonum structuram obtinere. Ubique talis structura obtinet, pulmones nequaquam rite distenduntur, et sanguinis motus in iis impeditur; hinc distributio abnormis et congestio, quae vasa sanguinea debilitat, et distendit, et rupturae obnoxia reddit. Multae causae excitantes, quae haemoptysin saepe faciunt, sanguinis congestionem in pulmonibus plane inducunt. Exempli gratia, exercitatio violenta, vel nixus corporis ingens, veluti in cursu, vel in magnis ponderibus levandis, tussis vehemens, clamor, cantus, &c. Antequam etiam sanguis erumpit, manifestissima signa determinationis abnormis, et congestionis sanguinis in pulmonibus, fere semper observantur: Scilicet, sensus ponderis, aut caloris, aut molestiae, aut doloris in pectore, et rubor genarum. Erumpente sanguine, haec omnia sponte, et plerumque brevi tempore, evanescent; et saepe, sanguinis missione tempestive facta, haemorrhagia omnino praecavetur. Observatur etiam, signa constrictionis spasmodicae vasorum extremorum haemoptysin antecedere et comitari. Interdum a subita externarum partium refrigeratione, praecipue corpore prius calente, haemoptysis nascitur: Et omnibus medicis notum est, nihil magis ad hanc praecavendam vel sanandam conducere, quam debitam fluidorum determinationem ad corporis superficiem promovere, vel restituere. Satis itaque patet, sanguinis determinationem abnormem et
congestionem

congestionem in pulmonibus haemoptysin producere; et ideo nunc est inquirendum, quomodo distributio ista abnormis nascatur, et cur sanguis majori copia in pulmones ruat.

Haemoptysin, experientia docet, iis praecipue accidere qui victu pleno utuntur, qui ex agiliori vitae genere in otiosum et sedentarium transierunt; maxime omnium tamen, iis quibus aliae solitae excretiones, praefertim si sanguineae fuerint, sive naturales, sive praeter naturam existentes, cessarunt: Et in hoc genere haemorrhagia narium, aut, in sexu sequiori, menses, sunt principes; quibus adjungere oportet, sanguinis missionem solitam praetermissam, et interdum, sed rarius, haemorrhoides suppressas. Haemoptysis etiam tempore verno saepius contingere observatur, et plerumque tantum hominibus, qui intra annum aetatis decimum octavum, et trigesimum, vel trigesimum quintum, vivunt; quo tempore status plethoricus variis signis adesse dignoscitur. Dubitare itaque non licet, quin haemoptysis omnibus aliis haemorrhagiis similis ex plethora proveniat; et ideo causae illius plethorae quae haemoptysin producit, nunc breviter tradendae sunt.

Ætate puerili, ubi corpus indies crescit, major adest boni sanguinis copia, quam ad corpus nutriendum, et sine incremento sustinendum, requiritur; et haec quidem vera plethora est; attamen nequaquam morbida. Nam vasa facile cedunt et dilatantur, donec corpus debitam magnitudinem attigerit; sed, quum vasa validiora fiunt, et sanguini resistunt,

resistunt, tunc plethora sentitur, et haemorrhagiae et varii morbi ex eo oriuntur.

Ex observationibus et experimentis clarissimi Win-
tringhamii junioris constat, proportionem densitatis
et roboris inter arterias et venas variam diversis
hominum aetatibus obtinere. Ætate puerili, et
etiam juvenili, venae arteriis multo majore vi et
densitate pollent: Ætate provectiori, arteriae vicif-
sim majorem vim adipiscuntur. Debitum aequilibri-
um circa trigesium vel trigimum quintum an-
num obtinere videtur. Hinc, si plethora in corpore ad-
sit antequam aeger trigesium attigerit annum, in arte-
riis tantummodo, vel saltem praecipue, se ostendit;
quippe venae, ob majorem densitatem et robur, nimiae
sanguinis copiae resistere queunt: Arteriae autem, ob
majorem laxitatem et debilitatem, nimiam sanguinis
proportionem accipiunt, ideoque distenduntur: Et inde
provenit congestio, et a subita et violenta aliqua causa,
quae sanguinis distributionem magnopere turbat, arte-
riarum ruptura, et haemorrhagia. Sed, post annum
trigesium quintum, haemorrhagiae plerumque ex
venis, raro ex arteriis, fiunt.

Quamdiu arteriae auctae sanguinis copiae et venarum
vi, modo naturali et aequali, cedunt, omnesque corporis
partes indies crescunt, nulla incommoda ex ista plethora
naturali sentiri possunt. Quandocunque autem corpo-
ris incrementum cessat, et plethora morbida insequitur,
haemorrhagiae ex illa corporis parte primo apparere de-
bent, quae debitam suam magnitudinem primo pertingat.
Hinc in capite haemorrhagias eo tempore expectare-
mus;

mus; quia caput, ut omnes medici, et pictores, et statuarii, fatis norunt, ante alias partes debitam magnitudinem accipit. Et ita res se habet: Haemorrhagia enim narium ante alias occurrere reperitur; plerumque scilicet ab anno decimo quinto ad decimum octavum. At, ubi omnes corporis partes debitam magnitudinem acceperunt, ratio cessat, cur haemorrhagiae maxime in capite obtinerent. Tunc, venis adhuc arteriis majorem vim habentibus, haemorrhagiae in iis partibus imprimis accidere debent, in quibus sanguis maxima vi et copia fluit. Hinc ratio patet, cur illo tempore in pulmonibus evenirent: Tantum enim sanguinis per pulmones fluit, quod per totum reliquum corpus. Si igitur fluidorum distributio et circuitus aequilibrium, quacunque ex causa, magnopere turbantur, patet omnia mala exinde oriunda in pulmonibus praecipue sentiri: Nam, licet istud viscus parvum sit, attamen vasa ejus sanguinea magnam sanguinis copiam semper continent. Ideoque majorem copiam, vel etiam majorem sanguinis impetum, sine periculo ferre non possunt: Facile itaque rumpuntur; unde haemoptysis fit. Postea autem, quum systema arteriosum tantam vim accipit ut venosum superet, id est, ubi homo trigesimum quintum annum praeteriit, haemorrhagiae non amplius ex pulmonibus, nec quidem ex arteriis, in aliqua parte, accidere debent. Et ita plethora, si quae in corpore adsit, in venis praecipue vel solummodo sentitur: Et hoc malum, et consequentiae ejus, frequentissime obtinent in corporis partibus, quibus sanguinis motus in venis tardissimus

diffimus est. Hinc, aetate provectiore, ex venis haemorrhoidalibus sanguinis fluxus praecipue accidit; sanguis enim in iis quam maxime retardatur: Nequaquam directe ad cor redit, sed in venam portarum transit, et per jecur fluit. Praeterea, venae haemorrhoidales parvum auxilium a motu musculari habent, et valvulis omnino carent: Hinc magna saepe congestio in iis, nec raro venarum tumores seu varices, et ruptura, et sanguinis effusio, insequuntur. Similes ob causas, sanguinis congestio et effusio in cerebro eadem aetate saepe accidunt, et paralyfin, aut apoplexiam, (quam Hoffmannus Haemorrhagiam cerebri vocavit), faciunt.

Ex his omnibus, ni fallor, pro certo colligere possumus, statum totius corporis plethoricum, et nimiam sanguinis in pulmones determinationem et congestionem, causam esse haemoptyseos. Semper autem observandum est, nec haemoptysin, nec alias haemorrhagias, nec ulla alia incommoda, a statu isto plethorico, qui cessante corporis incremento accedit, nec a nimia venarum densitate, et arteriarum laxitate, oriri, modo corpus sanum et robustum sit, nisi validae quaedam causae excitantes simul concurrunt. Caetera enim animalia, et plerique homines, ab his incommodis immunes sunt. At, ubi dispositio morbida in systemate jam obtinuit, praecipue pulmonum debilitas, sive a parentibus accepta, sive a prava pectoris structura nata, sive ex aliis causis magis obscuris proveniens, haemoptysis saepe nascitur. Et, etiamsi nulla prava structura

in

in pulmonibus speciatim obtineat, si modo universi corporis habitus debilis sit, si status plethoricus superveniat, vel si subita aliqua et violenta causa externa sanguinis distributionem magnopere turbet, mala exinde oriunda in pulmonibus plerumque sentiuntur. Experientia satis ostendit ab haemoptysi, istiusmodi determinatione sanguinis et congestione in pulmonibus comitata, istud viscus tantam labem accipere, ut ulcus insanabile et phthisis exinde oriatur, etsi vulnus simplex istud perniciem nequaquam inducere valeret.

Nequaquam accurate explicare possum quales mutationes ex sanguinis congestione in pulmonibus nascantur, et cur, hoc statu pulmonum existente, ulcus aut vulnus insanabile foret. Intelligimus quidem, statum istum pulmonum a sano et naturali longe alienum esse; et si, ad vulnus aut ulcus sanandum, constitutio universi corporis vel partis ejus cujusvis sana et robusta requiritur, haud mirum est, in hoc casu, ubi pulmones jam aliquatenus morbidi sunt, vulnus in iis sanatu difficillimum esse. Fortasse nimia sanguinis copia, et vasorum aliarumque partium solidarum debilitas, sanguinis effusi absorptionem, aut ulceris benignam suppurationem, impediunt. Quandocunque pathologia hujus visceris rectius intelligitur, hanc rem accuratius explicare facultas erit: Interea tamen, mea sententia, aequum est, phthisin haemoptysin insequentem, huic praeter naturam sanguinis in pulmones determinationi tribuere. Haec enim circumstantia non modo phthisin incipientem monstrat, sed morbum per totum

totum fere cursum, ad extrema usque stadia, comitatur, et, uti magis aut minus obtinet, morbus incrementum aut levamen accipit. Sic omnia remedia quae ad phthisin praecavendam, vel levandam, vel sanandam, utilia esse censentur, copiam sanguinis minuere, impetum ejus temperare, congestionem tollere, et distributionem aequalem promovere, manifeste tendunt. Non verbis opus est ostendere quomodo hoc sententiam nostram confirmet, et ex doctrina de haemorrhagiis in genere, et speciatim de haemoptysi, sponte fluat, Quis ignorat victum tenuem, ex lacte et frugibus maxime confectum, et venae sectiones repetitas magnopere prodesse? Tempus aestivum, vestitus calidior, indusium laneum, exercitatio crebra et modica, equitatio, gestatio in curru, navigatio, tantum etiam proficiunt quantum congestionem sanguinis in pulmonibus minuunt, et determinationem ad alias partes, praesertim externas, promovent.

Antea fatis diximus de effectu diversarum anni tempestatum in phthisin scrophulosam: Idem obtinet in phthysi ab haemoptysi proveniente. Nonnulli sunt qui tempore verno omnia signa sanguinis in pulmonibus congestionis, et phthiseos incipientis, quotannis habent, et abscessus in iis formatur, rumpitur, et pus excreatur. Accedente autem aestate, morbus sistitur, et sanitatis specie aegri fruuntur: Sed, redeunte hieme, morbus iterum atque iterum revertitur. Hoc modo vita, interdum etiam per viginti annos et amplius, protrahitur; nec hujusmodi exempla doctrinae nostrae objicienda

objicienda sunt; bene enim notum est, omnes fere constitutionis humanae leges consuetudinis viribus saepe cedere.

Et si aestas phthificis sit saluberrima, tamen hyems nequaquam periculosissima est. Omnium consensu, tempus vernum et autumnale multo magis eos infestat; verisimillime quia iis temporibus sanguinis distributio maxime turbatur, magnis scilicet et subitis tempestatis mutationibus. Tempore aestivo, ob aëris calorem, perspiratio magna est, et distributio ad corporis superficiem rite promovetur; determinatio autem ad renes, et urinae quantitas, minuitur. Tempore vero hiemali, frigus externum perspirationem reprimit, et sanguinem a superficie pellit; sed tunc urinae copia multo major est. Itaque aequilibrium aliquod inter cutem et renes obtinet, quo, excretionem per unum repressam, excretio per alterum augetur. Hinc multa incommoda a calore aestivo, sed praesertim a frigore hiemali, oriunda, optime praecaventur. Vere tamen et autumno, istud aequilibrium quasi in dubio est; hinc, si determinatio nimia ad pulmones vel aliquam aliam partem jam obtinuit, iis temporibus, praecipue ope causarum excitantium quas subitae tempestatis mutationes suggerunt, maxime augeri debet. Quando autem certa sanguinis determinatio obtinet, sive ad superficiem corporis, sive ad renes, determinatio abnormis ad pulmones minuitur; et ideo phthifici aestate et hieme, quando hae determinationes regulares et continuae sunt, minus incommodi ex morbo sentiunt. Casus quidem satis fre-

quenter occurrit qui plane ostendit, quanti sit momenti, ad hunc morbum praecavendum, aut sanandum, aut levandum, sanguinis determinationem a pulmonibus avertere. Omnibus medicis innotuit, mulieres, dum uterum gerunt, phthisi pulmonali raro perire. Immo, si mulier jam phthisi tabescens gravida fiat, morbi progressus plerumque sistitur, vel saltem maxime retardatur, donec mulier partum edat. Saepe tamen, brevi tempore post partum, interdum paucis septimanis, interdum paucis tantum diebus, phthificae moriuntur. Haec omnia, ni maxime fallor, variae sanguinis distributioni plerumque tribuenda sunt. Dum mulier uterum gerit, magna sanguinis copia ad uterum fluit, ad nutriendum et formandum foetum. Hinc sanguinis determinatio ad pulmones avertitur, congestio in iis minuitur vel tollitur, et omnia mala exinde provenientia magnopere levantur, vel prorsus sanantur. Brevi autem tempore post partum, naturalis ista et salubris determinatio ad uterum cessat. Nil igitur mirum est, congestionem sanguinis in pulmonibus postea augeri, et morbum exinde natum ingravescere. A priori quidem crederemus, miseris istis mulieribus unicam adhuc spem superesse, quae naturae beneficio sponte porrigitur. Si, magna ista determinatione ad uterum subito cessante, nulla alia naturalis succedit, patet morbum in pulmonibus maxime augeri, et summum exinde periculum instare. Notum tamen est, brevi spatio, plerumque paucis tantum horis, post partum, magnam determinationem naturaliter ad mammas fieri:

fieri: Satis igitur aequum est expectare, hanc novam determinationem optimos habere effectus, modo secundum naturae ordinem promoveatur, muliere, scilicet, infantem suum lactante: Congestionem enim in pulmonibus minuere vel prorsus tollere debet, et vitam protrahere, donec naturae viribus morbus sanetur. Et re vera, nonnulla exempla ex optima auctoritate accepi, et unum ipse vidi, ubi, hoc experimento facto, et nullis aliis adhibitis remediis, phthisis pulmonalis manifestissima prorsus sanabatur. Et nihil dubito, quin hoc remedio multae phthificae sanari possent, praesertim si nondum ad extrema morbi stadia pervenissent. Experimentum autem raro tentatur; nam plerique vix credere possunt, mulierem, jam tabidam et fere moribundam, infantem, sine periculo et sibi et infanti, lactare posse. Experientia autem docet, tales mulieres, infantes non modo sine periculo aut damno, sed cum maximo beneficio, in utero gerere et nutrire: Infantes quoque, plerisque saltem in casibus, nequaquam debiles aut morbidi sunt, nec ullum incommodum sentire videntur a morbo quo matres laborabant. Vix igitur credere possum, si matres infantes suos lactarent, ullum exinde periculum, aut his aut illis, nasci; et plane video, quomodo optimos effectus haberet. Sed, etiam si periculi aliquid instare videatur; praestat tamen, in morbo adeo periculoso, anceps tentare remedium, quam aegram certae morti relinquere.—Sed ad argumentum redeo.

Et si

Et si hieme determinatio ad renes major sit quam aestate; tamen nequaquam constans est: Saepe enim turbatur subitis tempestatis mutationibus, quae hieme plerumque satis frequenter occurrunt. Sed, licet frigus hiemale constantissimum esset, sanguinis distributio quotidie turbaretur, nisi aër in conclavibus et aër externus ejusdem fere temperaturae essent. Quando aër externus frigidissimus est, aër in conclavibus saepe calorem aestivum aequat vel superat; hinc subitae et magnae sanguinis distributionis mutationes oriuntur. Ratio itaque manifesta est, cur aestas phthificis hieme salubrior sit: Determinatio enim ad corporis superficiem, quae aestate obtinet, fere semper perpetua est; et, etiam si perspiratio nunc major nunc minor redditur, sanguinis determinatio, non nisi a subita et violenta causa, quae raro accidit, penitus mutatur.—Fortasse eadem ratio reddenda est, de effectibus setaceorum, aut fonticulorum, aut vesicantium, quae phthificis haud raro opem ferunt.

Unica ergo restat via, qua congestionem sanguinis in pulmonibus semper amovere sperare possumus; nempe, determinatione ad corporis superficiem promovenda. Haec tamen, uti saepe jamjam observavimus, aëre temperate, aequaliter, et perpetue, calido melius et certius perficitur. Coelum autem nostrum per paucos tantum menses aërem hujusmodi praebet. Coelum itaque mitius phthificis petendum est: Et experientia quotidiana hoc consilium satis confirmat; multi enim nostrorum hoc modo a morte, aliter inevita-

bili,

bili, quotannis eripiuntur. Huic remedio aliquatenus
 similes sunt vestitus calidior et exercitatio modica; et
 quicquid boni ex iis percipitur, mea quidem sententia,
 sanguinis distributioni mutatae penitus tribuendum
 est. Quod ad vestitum attinet, paucissima observanda
 sunt. Satis notum est, indusium laneum, simplicissimum
 quidem remedium, in hoc morbo quam maxime pro-
 desse; et certe nihil magis constat, quam id perspira-
 tionem, et sanguinis ad corporis superficiem determi-
 nationem, directe promovere. Indusium linteum, ubi
 perspiratio magna est, brevi tempore madere et fri-
 gescere sentitur; hinc perspiratio reprimitur: Indusi-
 um laneum autem sudorem aut humiditatem facile
 absorbet, et non nisi perspiratione enormi humidum fit:
 Hinc cutis sicca et calida manet, et perspiratio mag-
 nopere promovetur.—Omnibus notum est, exercitatio-
 nem similem habere effectum; facile igitur patet,
 quomodo congestionem in pulmonibus minuere vel
 tollere potest. Prima quidem facie, haud absurdum
 foret, periculum ab exercitatione metuere, ab aucto,
 scilicet, sanguinis impetu: Et, si exercitatio violenta
 esset, procul dubio maxime noceret; nam ambulatio,
 cursus, et similia exercitia vehementiora, respirandi dif-
 ficultatem caeteraque symptomata statim augent. Ex-
 perientia autem clarissime ostendit, modicam exercita-
 tionem, navigationem, gestationem in curru, et haud
 raro equitationem, sanguinis congestionem in pulmo-
 nibus, et omnia mala exinde nata, minuere vel tollere:
 Hoc plane tribuendum est auctae sanguinis determinati-
 oni

oni ad corporis superficiem. Clarissimus Cullenus, in praelectionibus suis, casum singularem memoravit, qui hanc doctrinam satis confirmat. Vir qui haemoptysi laborabat, dum domi manebat, et nulla exercitatione utebatur, pessime se habuit, et plures morbi reditus passus est. Ab equitatione tamen levamen semper percipiebat; et interdum, quando malum maxime urgebat, equum ascendebat, et per aliquod tempus equitabat, hoc effectu, ut a morbo, pro tempore saltem, liberaretur. Alia similia exempla a navigatione Gilchristus tradidit.

Sydenhamius autem, prae omnibus aliis medicis, hoc remedium maxime laudat, et non modo in morbo levi aut incipienti, sed etiam in ultimis phthysicos stadiis, ubi jam sudoribus nocturnis diarrhoea ista, colliquativa vocata, accesserit, quam plerumque mors brevi tempore excipit: ‘Quantumcunque (inquit) exitialis phthysis sit, hoc tamen sancte assero, quod neque mercurius in lue venerea, neque cortex Peruvianus in intermittentibus, efficaciores extant, quam in phthysi curanda exercitium jam laudatum, (equitatio scilicet); modo aeger curet, ut linteamina lecti probe arefacta fuerint, atque etiam, ut satis longa itinera emetiatur. Atque hoc multiplici experientia, quae vix me fefellit unquam, didici: Et, licet equo vehi phthysicis praecipue conferat; tamen et itinera curru facta mirandos sane effectus quandoque ediderunt.’ Recentiores medici tantas exercitationi laudes neutiquam tribuerunt; attamen omnes consentiunt, eam magnum saepe ferre auxilium.—Patet igitur, quantum boni, ab ipsa

ipfa itineris exercitatione, aegroti phthifi ex haemoptysi nata laborantes capere possint.

Tertia et quidem frequens phthiferos causa adhuc restat: Nempe catarrhus. Omnibus notum est, post catarrhum longum phthisin pulmonalem haud raro insequi: Saepe autem difficile est catarrhum dignoscere a vera phthifi ex tuberculis in pulmonibus incipiente: Praecipuum enim signum, tussis scilicet, in ambobus obtinet; et nihil dubito, quin plurimae phthifes quae catarrho tribuuntur a tuberculis originem ducant. Satis autem patet, catarrhum veram phthisin haud raro inducere, etsi nulla tubercula antea essent in pulmonibus. Multa enim exempla sunt, ubi, post manifestissima signa catarrhi a communibus causis orti (corporis scilicet refrigeratione aliqua), vera et lethalis phthifis pulmonalis infecuta sit; etsi nulla antea erant signa tuberculorum vel morbi alicujus in pulmonibus, et ubi nulla suspicio erat dispositionem scrophulosam temperamento inesse. Interdum etiam, nec raro, post tussim convulsivam phthifis pulmonalis oritur.

Quum itaque de facto minime dubitandum est, de modo quo catarrhus longus phthisin inducat ratio reddenda est; et, ni fallor, eadem, quam supra de haemoptysi jam proposuimus, phthifi a catarrho oriundae facile applicari potest. Si congestio sanguinis pulmones phthifi opportunos reddat, facile intelligimus, quomodo tussis crebra et vehemens istam perniciem excitaret: Patet enim hujusmodi tussim motum sanguinis in pulmonibus impedire, et magnam congestionem producere.

re. Fortasse membrana mucosa (quae in catarrho praecipue afficitur) labem aliquam ex hoc morbo accipit, quae perniciem inducere potest. Sed qualis sit ista labes (si revera quae sit) explicare non fuscipiam. Si pulmones igitur debiles aut morbidi sunt, si prava est circa pectus structura, vel aliqua labes in constitutione latet, nil mirum est catarrhum longum phthisin ea aetate producere, qua maxima sanguinis determinatio ad pulmones obtinet.

Quando phthisis a catarrho nascitur, omnia signa sanguinis congestionis in pulmonibus accedunt, et interdum haemoptysis fit. Morbi historia et progressus idem fere est, sive ex haemoptysi, sive a catarrho, oritur; eadem res juvant et laedunt, et medendi methodus eadem est. Nequaquam igitur in hoc loco repetere opus est quae jam dicta sunt. Si congestio in pulmonibus morbi causa et fons est, sine dubio quamprimum tollenda est. Hoc autem, remediis supra memoratis, et praecipue coeli mutatione, optime perficitur.

De his tribus frequentissimis phthiseos causis (vel potius duabus; nam haemoptysis et catarrhus pro una haberi possunt, quippe eisdem effectus habent) separatim tractavimus, quasi morbus ex una vel ex altera tantummodo oriretur. Satis autem patet, omnes istas causas in eodem aegroto interdum conjungi vel concurrere posse. Catarrhus haemoptysin saepe inducit: Fortasse etiam pulmones debilitat, et tuberculis scrophulosis obnoxios reddit. Sanguis in haemoptysi effusus, et non absorptus, tubercula formare potest, quae,
lapsu

lapsu temporis, inflammationem et suppurationem inducere possunt. Et a tuberculis scrophulosis, vasa sanguinea comprimentibus, sanguinis effusio, sive per transudationem, sive ex ruptis vasis, nasci potest, et haemoptysin, et tussim crebram et molestant facere. Quae de his speciatim et seorsum dicta sunt, omnibus junctis facile applicantur. Et ex omnibus factis et argumentis, plane, ni fallor, colligi potest, coeli mutationem maximi momenti esse ad phthisin pulmonalem praecavendam, vel medendam.

* * * * *

De quibusdam morbis nunc est agendum qui aetate provectiore occurrunt, et qui ex effectibus coeli nostri, aliqua saltem ex parte, oriuntur, et qui coeli mutatione sanari vel levare possunt. Hi praecipue in viscera abdominalia, et imprimis in ventriculum et intestina, incumbunt, eorumque functiones magnopere impediunt: Quapropter non modo in iis sentiuntur, sed universum corpus afficiunt, et multos morbos graves, et quidem pertinacissimos, saepe faciunt. Sed hic tantum de duobus hujusmodi morbis agere locus erit: De Hypochondriasi, scilicet, et de Arthritide.

G

H Y

HYPOCHONDRIASIS.

HYPOCHONDRIASIS omnibus medicis fatis nota est, quippe nullus fere morbus chronicus, in hac saltem regione, frequentior occurrit. Varia et quidem innumera symptomata, tam ad animum quam ad corpus spectantia, hunc morbum comitantur. Præcipua tamen sunt, universi corporis lassitudo et torpor, animi hebetudo, metus et moestitia, turbatis simul ventriculi et intestinorum functionibus. Multiplex hoc malum ex effectibus coeli nostri originem ducere videtur; nam in regionibus frigidis humidis frequentissimum est; in temperatis, et in calidis, rarum vel prorsus ignotum: Et etiam observatur, hypochondriacos tempore aestivo longe melius se habere quam hiemali. Hinc verisimile est, morbum coeli mutatione levari vel sanari posse. Difficile quidem est, et fortasse prorsus impossibile, plenam et accuratam rationem reddere omnium symptomatum, quae in hoc morbo occurrunt. Multa enim in ipso genere nervoso situm habent, cujus natura nondum adeo accurate indagatur, ut morbi ejus intelligi queant. Multa etiam pendent a mirâ ista sympathia, quae inter varias corporis partes, et inter corpus et animum, obtinet. Haec autem densissimis tenebris obtegitur. Hujusmodi itaque symptomata explicare non tentabo. Causas tantummodo morbi

morbi sensibiles, tam proximas quam remotiores, indagare conabor; et ex iis, et ex analogia rerum juvantium et laedentium, ostendere, quomodo morbus coeli mutatione sanari, vel saltem mitior reddi, possit.

Vix dubitandum est, quin causa proxima hujus mali in tubo alimentario haereat; pleraque enim symptomata quibus hypochondriaci vexantur a turbatis ventriculi et intestinorum functionibus plane oriuntur. Qualia sunt, anorexia, nausea, vomitus, ructus, ruminatio, cardialgia, gastrodynia, flatulentia, tormina, interdum diarrhoea, saepius alvi tarditas. Haec omnia debilitati, seu atoniae tubi alimentarii, procul dubio tribuenda sunt. Animi etiam affectiones, quae magnam partem mali faciunt, in plerisque saltem casibus, ab eadem debilitate ventriculi et intestinorum plane nascuntur: Licet interdum animi affectiones, ventriculi et intestinorum debilitatem, et veram hypochondriasin, inducere observentur.

Quaestio hic oritur, et quidem difficillima. Si certae animi affectiones a debilitate intestinorum proveniunt, quomodo fit, ut ista debilitas saepe occurrat, sine hujusmodi animi affectionibus? Multa enim exempla sunt, ubi aegri omnibus ventriculi et intestinorum morbis, qui in hypochondriasi occurrunt, miserrime vexantur, dum animus nullo modo afficitur. Hanc difficultatem fateor me non posse solvere: Dubito etiam an solvi possit, donec accuratius indagetur quomodo corpus et animus se invicem afficiant. Nequaquam recte intelligitur, quomodo ventriculi morbi ani-

mum

num afficiunt ; vix igitur expectandum est, rationem reddi posse, cur hoc in quibusdam tantum casibus obtineret. Fortasse dispositio aliqua, in genere nervoso, vel in ipso animo, requiritur, ut affectiones istae producerentur. Qualis autem haec dispositio sit, fateor me ignorare. Patet tamen, animi affectiones a morbo ventriculi et intestinorum saepe pendere ; plerumque enim, hoc sublato, animus ad pristinam sanitatem restituitur.

Diximus morbum, vel potius causam morborum in intestinis, debilitatem seu atoniam esse. Varia argumenta hanc opinionem confirmant : Ipsa symptomata supra recensita ventriculi et intestinorum debilitatem plane indicant ; universi corporis debilitas morbum comitatur, et haud raro eum producere videtur ; plurimae causae quae universum corpus, et intestina ipsa speciatim, debilitant, morbum saepe inducunt ; et quicquid vel intestina vel totum corpus roborat, hypochondriacis auxilio est. Praeterea autem, ni fallor, alius morbus saepe in corpore obtinet, qui tubi alimentarii atoniam et debilitatem, et hypochondriacis, auget, et fortasse etiam inducere potest ; sanguinis nempe in abdomine motus tardus et congestio. Si libera et naturalis sanguinis distributio ad sanitatem et robur universi corporis, vel partis alicujus, sustinendam requiritur, facile crederemus, ab impedito sanguinis motu in abdomine, intestina tantam labem accipere, ut variis morbis obnoxia fierent. Vel, si intestina jam debilitata et morbida sunt, et sanguinis distributio turbatur, verisimile

simile est, perniciem in ea praecipue cadere. Denique, patet, quod, si sanguinis motus, ob defectum exercitationis aut alias causas, languescat, etsi universum corpus afficiatur; tamen mala exinde nata in abdomine praesertim sentiri debent; quippe in eo motus sanguinis venosi naturaliter tardissimus est, propter longum circuitum per jecur faciendum, antequam ad cor redeat.

Haec sententia, hypochondriasin a motu tardo et congestione sanguinis in abdomine provenire, vel saltem augeri, rationi minime incongrua est; et nunc videndum, quam confirmationem accipiat ex observatione causarum morbi remotarum, et rerum quae hypochondriacis opem aut malum ferunt.

Variae causae quae hypochondriasin inducunt ventriculum et intestina directe et immediate laedere videntur. Aliae vero fluidorum motum primo impediunt, et hoc modo fortasse viscera abdominalia debilitant, et, secundum nostram sententiam, malum hypochondriacum faciunt. Nonnullae quidem ambos istos effectus plane habent. Diximus, coelum frigidum humidum, quale in regionibus nostris septentrionalibus, praecipue quidem tempore brumali, obtinet, dispositionem ad hypochondriasin producere. Effectus autem manifestissimus talis coeli est, perspirationem reprimere, et fluidorum ad corporis superficiem distributionem impedire. Hinc itaque congestio in internis metuenda est. Minime tamen in animo est negare, coelum frigidum humidum in ventriculum, vel in genus nervosum, vel
denique

denique in ipsum animum, directe agere posse, etiam si fluidorum motum nequaquam turbaret. Notum est, aërem humidum fibras musculares universi corporis laxare et debilitare. Nil itaque mirum est, ventriculum et intestina eisdem effectus pati. Regionum frigido-humidarum incolae languidi et torpidi sunt, et ad moestitiam proclives, et idcirco fortasse huic morbo opportuni: Nec absurdum est, hanc lugubrem dispositionem, tam animi quam corporis, impeditae perspirationi tribuere. Docuit enim Sanctorius, in Aphorismis suis staticis, hilaritatem in mente nasci dum liberrima sit per corporis superficiem perspiratio; et, contra, gravitatis sensum in corpore, et moestitiam in animo, percipi a perspiratione impedita. Et omnes fere homines, quantumvis sani et robusti, et a malo hypochondriaco liberi, effectus satis manifestos, tam ad animum quam ad corpus, percipiunt a variis coeli constitutionibus. Quando temperatum, siccum, et serenum est, nova vis et alacritas corpori accedit; animo autem major hilaritas. Contra autem, ubi coelum frigidum, humidum, nubilum, et obscurum urget, corpus fit debile et languidum, animus hebes et tristis. Hae varietates fortasse tribuuntur coeli effectibus in genus nervosum; nec dubito quin magnos istiusmodi effectus habeat. Sed, ni fallor, magna ex parte tribuendae sunt turbatae fluidorum distributioni; nam, si haec exercitatione idonea rite promoveatur, nulla plerumque animi moestitia aut corporis languor ab effectibus coeli frigidi humidi in genus nervosum nascuntur.

Alia,

Alia, et quidem frequentissima causa hujus mali est vita otiosa et sedentaria: Plerique homines literis dediti, aut aliis negotiis occupati quae diuturnam et intentam animi applicationem requirunt, et nullam fere corporis exercitationem, hoc morbo, nunc magis nunc minus, vexantur. Hoc vitae genus duplici modo nocere potest, et dispositionem ad hypochondriasmum producere. In primo itaque loco, sanguinis motus exinde languescit, ob defectum exercitationis naturalis: Medicis enim satis innotuit, musculorum actionem ad sanguinis circuitum rite promovendum requiri. Hinc etiam perspiratio et determinatio ad superficiem minuuntur; unde plethora in corpore nascitur, et congestio in partibus internis: Et jamjam ostendimus, mala quae exinde proveniunt hac aetate abdomen praecipue afficere debere. Praeterea, quum musculi, nisi rite exercentur, pristinam et naturalem vim brevi tempore amittunt, vires moventes in vita sedentaria ex necessitate languescunt, et totum corpus imbecillum evadit; et hinc etiam fortasse ventriculus ac intestina, per sympathiam aut consensum, similem debilitatem vel atoniam percipiunt. Mea autem sententia, hypochondriasis a vita sedentaria oriunda impeditae fluidorum distributioni ad partes externas potius tribuenda est, quam musculorum debilitati et atoniae; etsi haec atonia sine dubio malum augere potest. Nam, in regionibus calidioribus, ubi perspiratio et determinatio ad superficiem solo aeris calore satis promoventur, hypochondriasis raro occurrit, etsi debilitas et atonia admodum illis frequen-

tes sint, et incolae haud multa utantur exercitatione.

Certi animi affectus, quos passiones deprimentes vocamus, praecipue moeror aut sollicitudo gravis et diuturna, hypochondriam saepe faciunt. Sed bene notum est, omnes animi affectus graves ventriculum aliquo modo afficere; et, vice versa, animum variis ventriculi morbis turbari. Observatur etiam, animi tristitiam, et alios ejusmodi affectus, non tantum ventriculum et totum corpus miro modo debilitare, sed etiam perspirationem magnopere impedire. Quum itaque sanguinis motus languescit, et determinatio a superficie hoc modo divertitur, et ventriculus et intestina ex consensu eorum cum animo ab eadem causa debilitantur, nonne verisimile est, congestionem in visceribus abdominalibus ita debilitatis succedere, et hypochondriasi sequenti causam dare?

Multae quidem causae hunc morbum faciunt, ventriculum, et intestina, et universum corpus, debilitando, quae fluidorum distributionem nequaquam directe aut speciatim afficere videntur. Quales sunt evacuationes magnae, et praecipue lentae, profluvium mensium, fluxus albus, interdum venus immodica: Ex his universi corporis debilitas nascitur. Aliae causae ventriculum et intestina praecipue debilitant: Quales sunt, nimis usus theae, vel nicotianae, vel opii, aliorumque narcoticorum, emetica vel cathartica fortiora saepius repetita, diarrhoea, vel alvi restrictio diuturna.

Aliae

Aliae autem causae, quae hypochondriasin vel saltem dispositionem ad eam producant, plane videntur sanguinis motum tardum et congestionem in abdomine facere. Plethora, in multis casibus, ad hunc morbum producendum procul dubio haud parum confert. Homines enim, qui victu pleno et lautiori utuntur, et vitam otiosam et sedentariam degunt, ad hypochondriasin maxime proclives sunt; et vix dubitandum est, quin in iis status plethoricus obtineat, et magnam partem morbi faciat; praesertim quum remedia quae talibus aegrotis opem ferunt inspiciuntur. Victus enim tenuior et parcior, vel ex frugibus confectus, exercitatio crebra et diuturna, et interdum sanguinis detractio, iis magnopere profunt; et haec omnia plethorae directe et plane minuunt vel tollunt. Antea explicavimus cur plethora, si quae in corpore obtinuerit, in abdomine praecipue se ostenderet. Hypochondriasis enim non nisi aetate provectiori occurrit: Aetate puerili prorsus ignota est; juvenili raro observatur; sed, post annum trigesimum vel trigesimum quintum, frequentissime reperitur.

Hic morbus haud raro oritur a tumoribus istis in liene aut hepate, qui interdum post febres intermittentes male curatas observantur. Hujusmodi tumores liberum sanguinis motum in abdomine plane impediunt, ideoque congestionem producant.

Haud raro etiam oritur a dispositione haemorrhagica, ubi haemorrhagiae cessant. Observationibus constat, eos qui haemorrhagias passi sunt ad hunc morbum

magnopere esse proclives. Praecipue tamen hypochondriasi opportuni sunt quibus fluxus haemorrhoidalis repressus est. Ex hoc fonte hypochondriasis saepe provenit. Et omnibus patet, istius fluxus suppressionem sanguinis congestionem in abdomine producere. Connexio inter hypochondriasin et fluxum haemorrhoidalem maxime notanda est; eadem aetas, idem coelum, et anni tempus, idem vitae regimen, victus scilicet plenus et crassus, et vita otiosa et sedentaria, habitus plethoricus, dispositio haemorrhagica, et alvi durities, utrumque pariter inducunt. In eodem aegroto haud raro occurrunt, et interdum eodem tempore; et saepe, fluxu haemorrhoidali suppresso, hypochondriasis nascitur; illo autem restituto, haec vicissim solvitur. Fluxus autem haemorrhoidalis procul dubio a congestionem sanguinis in abdomine oritur: Ex hoc itaque aliud argumentum provenit, hypochondriasin, in multis saltem casibus, ab eodem fonte originem ducere.

Nihil fere colligendum est de hac re a sectionibus cadaverum: Nam hypochondriasis, quanquam molesta et sanatu difficilis sit, et multi per magnam vitae partem ea miserrime vexentur, vix unquam tamen lethalis est, nisi interdum ubi alios morbos, hydropem exempli gratia, vel alias cachexias, inducit. In quibusdam autem hypochondriacorum cadaveribus, sanguinis congestio in venis mesentericis plane observata est.

Ex toto itaque argumento duas praecipue causas hypochondriasin facere, recte collegisse mihi persuaderem, ventriculi, nempe, et intestinorum debilitatem seu atoniam,

niam, et sanguinis in abdomine congestionem. Ad morbi curationem igitur, secundum hanc doctrinam, prae omnibus necessarium erit ventriculum et intestina roborare, et sanguinis congestionem in abdomine tollere, ejusque liberum motum et distributionem promovere. Ad primum propositum varia remedia apta sunt; et saepe haud parum auxilii percipitur a remediis tonicis, sive per os sumptis, sive aliter applicatis. Cujusmodi sunt, cortex Peruvianus, chalybs, amara, balneum frigidum. His autem et similibus, morbus raro perfecte sanatur, nisi simul adhibeantur remedia quae alteri medendi consilio respondent, debitum nempe fluidorum motum et distributionem restituere. Hoc autem aëre calido et exercitatione optime perficitur; praecipue equitatione, qua nihil magis hypochondriaci laborantibus prodest. Laudes quas Sydenhamius equitationi dedit, in phthisi sananda, melius fortasse hypochondriaci applicari possunt. Non solum debitam fluidorum distributionem efficit, sanguinis motum per vasa extremorum minima promovet, et viribus moventibus et toti corpori alacritatem reddit, sed ventriculo et caeteris abdominis intestinis speciatim favet. Nulla alia exercitationis species concussionem praebet, quae sanguinis in abdomine circuitum aequè promovet, et motum peristalticum et vim intestinorum ita augere videtur. Hinc omnes excretiones fluidorum ad digestionem cibi utilium quam maxime promoven-
tur, et nutrimentum rite et maturissime concoquitur. Intestinis hoc modo sanis redditis, animus, per sym-
thiam

thiam cum ventriculo peculiarem, solitam suam alacritatem et laetitiam recipit.

Hoc optimum remedium adhuc efficacius redditur, quando coeli mutatio cum eo conjungitur. Satis jamdudum diximus de effectibus coeli temperate calidi in debita fluidorum distributione promovenda, quam maximae esse utilitatis etiam in hypochondriaci probare tentavimus. Quum autem hic morbus animum maxime afficit, et ex eo etiam saepe originem ducit, satis patet, coelum temperatum et jucundum, et quidem ipsam loci mutationem, aegro utilissimam fore. Coelum paterno pulchrius, mores festiviores, et scenae novae et amoenae, mentem grate occupant, et imaginationem suavissime detinent. Quibus modis, etiam ubi morbus ab animo minime incipiebat, aegrum per sympathiam inter animum et viscera abdominalia magnum levamen sentire constat.

Sed loci mutatio et iter ipsum, praeter beneficium ab exercitatione per longum tempus continuata proveniens, alios magnos producant effectus. Connectio quaedam inter distantiam et tempus, quae ex numero rerum insignium in mentibus nostris pariter mensurantur, longum iter (ob numerum rerum novarum quae peregrinantibus quotidie occurrunt) eundem fere effectum habere facit ad moestitias nostras oblivioni tradendas; uti cursus annorum qui citius aut tardius forsan omnibus mentis malis remedium adfert. Distantia etiam omnia ex oculis amovet, quae moerorem praeteritum in animum revocarent, aut scenas quas morbus vel
infortunium

infortunium velo lugubri umbravit imaginationi suggererent. Leves quoque illae molestiae, quae ex rebus domesticis aliquando proveniunt, et hypochondriacos saepe plus aequo sollicitant, tunc longe remonentur.

Denique, ignaviam morbosam cui domi hypochondriacus indulget, inter peregrinos omittere necesse est. Torpor et tristitia animi magnae sunt morbi partes; quicquid igitur attentionem excitat utilissimum esse patet, et omnes mentis conatus, etiamsi coacti et primo molesti, mentem occupare, et novas idearum series inducere inserviunt.

His modis animus ad solitam hilaritatem paulatim redit, intestina sanitatem pristinam recuperant, et utrique vigorem proprium sibi invicem impertiuntur.

DE ARTHRITIDE.

De arthritide jam pauca dicenda sunt, non quia tantum coeli effectibus hunc morbum tribuendum esse putavimus, nec quia sola coeli mutatione, nullo alio remedio adhibito, eum perfecte sanari expectandum est: Sed, propter multa argumenta, quae suadent coelum nostrum frigidum, humidum, et varium, arthriticis haud parum nocere, et, e contrario, calidiores iis saepe magnopere prodesse. Omnes medici fatentur,
pauca

pauca tantum remedia in hoc morbo revera utilia esse, nullum fere eum radicitus extirpare, et pauca miseriorum aegrotantium cruciatus lenire. Ex iis etiam, quae vel dolorum levamen vel morbi sanationem pollicentur, nonnulla ipsis aegrotis adeo injucunda evadunt, ut brevi tempore rejiciantur. Pauci homines tanta animi constantia praediti sunt, ut per longum tempus in usu remedii admodum ingrati persistere velint, praesertim si non in ipsis saevis morbi paroxysmis adhibeatur; sed in morbi intervallis, ubi aegri haud raro nulla incommoda, aut dolores, aut aegritudinem, percipiunt. Exercitationem crebram et validam, et victum tenuem, omnes medici consentiunt, sola esse remedia unde arthritidis sanatio tuto petenda sit. Ex centum autem arthriticis, vix unum invenies, qui vim consuetudinis ita vincere potest, ut his remediis submittere perseveret, et morbi sanationem hac conditione recipiat. Morbus etiam multis membrorum usus plane sustulit, et exercitationem reddidit impossibilem; et aliis victus lautior, propter debilitatem vel alias causas, absolute requiritur. Remedium itaque jucundum, efficax, et tutum, in hoc morbo maxime desiderandum est; et coelum calidum his frui beneficiis spem maximam concepi. Sunt quidem nonnulla remedia, quae saevissimos podagrae dolores brevi tempore mitigant, et alia quae morbum ex universo corpore pellere videntur; sed saepe miseris aegris novos et graviores morbos, aut mortem ipsam, inducere observantur. Cujusmodi sunt, varia remedia partibus dolentibus applicata, praecipue repellentia,

repellentia, five frigida, five ex spiritu vini et similibus confecta; et medicamenta quaedam in ventriculum recepta, et imprimis aromatica et amara, qualia pulverem Ducis Portlandiae componunt. Quum itaque arthritis haud raro graviorum morborum quodammodo remedium est, non omnino sananda est, nisi mala quae a podagra repressa nasci solent simul praevenire possimus: Et hic etiam valde praestat coeli mutatio.

De arthritide plene et ex professo agere, minime in proposito est: Satis erit, ex observatione quarundam causarum remotiorum, et ex experientia juvantium et laedentium, coeli mutationis utilitatem monstrare. Ex causa morbi proxima nihil huiusmodi deducere possum; quippe ea nihil fere obscurius. Nonnullae quidem causae remotiores vix melius intelliguntur, et praecipue praedispositio strictius sic dicta, vel seminium morbi. Aliquid huiusmodi existere, satis novimus; pleraeque enim causae remotae, tam praedisponentes quam occasionales, in quibusdam tantum hominibus, arthritidem producant, et in aliis, vel nullos morbos vel ab hoc prorsus diversos. Sed natura istius praedispositionis vel seminii quae a parentibus in prolem saepe transmittitur, adhuc prorsus latet. Ad alios igitur ratiocinandi fontes magis exploratos transimus. Caeterae causae praedisponentes praecipuae sunt, aetas provectior, habitus corporis plenior, crassior, et plethoricus, victus opiparus, vinolentia, venus praematura et immodica, et, praeter omnibus, vita otiosa et sedentaria. De causis occasionalibus, vel excitantibus, nequaquam opus est multa
verba

verba facere. Vix credo arthritidem ab aliqua causa subita unquam nasci, nisi valida dispositio in corpore antea obtinuerit; et, ubi ista dispositio est, morbus plerumque periodice recurrit sine ulla causa manifesta excitante. Interdum quidem a vehementibus animi affectibus paroxysmus inducitur, (similibus autem haud raro pellitur); interdum a vi externa, praecipue cruribus illata, distortionem vel defatigationem; interdum a praetermissa exercitatione solita, vel ab evacuationibus solitis suppressis, et saepe ab erroribus in victu, ingluvie, crapula, et quicquid cruditatem et aciditatem in ventriculo producit. Notum etiam est, hujusmodi morbos in ventriculo paroxysmi arthritici fere semper praenuncios esse.

Sed magis ad rem attinet, causas excitantes, et fortasse quoque praedisponentes, saepe ex statu aëris provenire. Arthritis regularis, quae plerumque, quando incipit, semel in anno recurrit, primo Vere aegrum aggreditur; plerumque, exeunte Januario, aut ineunte Februario, nunquam fere tempore aestivo, nisi a subita et violenta aliqua causa excitante. Ingravescente morbo, ubi aeger binos paroxysmos quotannis patitur, alter Vere alter Autumno accedit: Aestate autem, aeger a morbo prorsus immunis est. Denique, in iis casibus ubi aeger miserrime cruciatur, et usum membrorum perdit, et per majorem partem anni lecto figitur, tempore aestivo maximum levamen percipit. Saevissimi isti dolores, quos medicina vix attingere potuit, hoc naturae beneficio semper magnopere levantur, et plerumque

que per tres quatuorve menses omnino cessant. Pari itaque ratione, coeli mutatio magnum auxilium in hoc morbo pollicetur.

Procul dubio aër frigidus arthriticis nocet; sollicite enim tegunt partes a morbo praecipue infestatas, et exinde aliquid levaminis percipiunt. Nec aliud remedium artubus dolentibus praeter pannum laneum, aut simile quodvis, optimi medici applicare permittunt. Constat etiam, subitam corporis refrigerationem paroxysmum arthriticum haud raro inducere. Et saepe arthritici, a pedum refrigeratione aliqua, leves dolores podagricos sentiunt. Medicis quoque bene notum est, sudorem vel perspirationem pedum solitum interceptum, paroxysmi arthritici saepe praenuntium esse. Paroxysmuli etiam qui magnum paroxysmum faciunt, levi pedum et interdum totius corporis madore, plerumque solvuntur. Hinc itaque verisimile est, perspirationem suppressam aegrotis nocere, liberam autem prodesse. Vere, et Autumno, ubi tempestas variat maxime, morbus maxime flagrat, et in aestate, ut antea diximus, cessat. Ad evitandas igitur causas remotas, siue praedisponentes siue occasionales ex aëre provenientes, coeli mutatio vehementer suadenda est. Nunc videamus quomodo coelum fortunatum caeteris causis remotis occurrere polliceatur.

Morbi ventriculi paroxysmum arthriticum fere semper praecedunt, et quidem plerumque arthriticos vexant, et magnam partem morbi faciunt. Sub hypochondriaci notavimus hosce morbos in regionibus calidioribus

minime grassari, et quidem apud nos rarius in aestate occurrere. Quibuscunque igitur causis tribuendum sit illud levamen ventriculi morborum quod ex aëre benigno provenit, sive effectibus ejus directe in genus nervosum, sive effectibus in fluidorum distributione promovenda, constat, coeli mutationem istis morbis magnopere prodesse, et, iis sanatis aut levatis, aequum est expectare arthriticos exinde maximum auxilium recipere.

Arthritis, ut supra notavimus, eos plerumque aggreditur qui vitae acmen praeterierunt, qui 30 vel 35 aetatis annum attigerunt: Aetate puerili fere prorsus ignota est, et juvenili admodum rara: Aetate provectiore autem perspiratio sensim minuitur; nam multa vasa minutiora, et foramina cutis, lapsu temporis coarctantur et coalescunt; et homines senescentes solitam et debitam exercitationem plerumque negligunt; quippe pristina animi et corporis alacritas tunc deficit, et ipsi sedentariis negotiis saepe occupantur. Talibus itaque hominibus peregrinatio in regiones calidas, ni fallor, optime succederet, et distributionem ad superficiem et excretionem per cutem restitueret, et ita fortasse huic malo levamen ferret.

Arthritis plerumque eos invadit qui epulis lautioribus indulserunt, et vino aliisque liquoribus spirituosus ultra modum dediti sunt. His igitur, prae omnibus aliis hominibus, crederemus liberrimam per cutem perspirationem necessariam esse; nam aequilibrium certum inter ingesta et egesta ad sanitatem requiritur. Hoc autem plane turbatur, si quis victu lautiori utatur, et vitam otiosam et sedentariam degat. Experientia fa-

tis ostendit, varios morbos exinde nasci, et imprimis arthritidem. Homines qui victum modicum et tenuem usurpant, etsi vitam otiosam agant, arthritis raro invadit : Et illi qui valida et crebra utuntur exercitatione, praecipue qui duro et perpetuo labore victum quaerunt, etsi cibum crassum magna copia quotidie ingurgitant, immo, et liquoribus spirituosius indulgent, hoc morbo raro vexantur. Sunt etiam nonnulla exempla, ubi homines arthritidem haereditariam (quae omnium pessima, et sanatu difficillima, habetur) per plures annos passi, ad inopiam redacti, et victum duro labore quaerere coacti, prorsus sanabantur. Hujusmodi exempla clarissime ostendunt quantum intersit ad hunc morbum levandum, aut medendum, liberrimam fluidorum ad corporis superficiem determinationem promovere. Nequaquam ignoro, aliam de hac re et prorsus diversam rationem dari posse, et beneficium ab exercitatione acceptum effectibus ejus in partes solidas tribui. Procul dubio exercitatio non modo liberam fluidorum distributionem promovet, sed etiam musculorum et universi corporis habitus vim et robur conciliat, conservat, et auget : Et minime contendo, exercitationem hoc modo arthriticis non prodesse ; praefertim ubi morbo jam fracti et debilitati sunt.

Varia autem sunt argumenta ex morbi historia, et ex analogia juvantium, quae ostendunt beneficium ab exercitatione perceptum effectibus ejus, in debita fluidorum distributione promovenda, magna saltem ex partetribuendum esse. Ex supra dictis, ni fallor, satis patebit,

tebit, perspirationem impeditam arthriticis maxime nocere. Et variae res aegrotis opem ferunt quae vix aliter agere possunt, nisi perspiratione et debita ad superficiem distributione promovenda. Hujusmodi sunt vestitus plenior et calidior, praecipue partium dolentium, unde omnes fere arthritici aliquid levaminis sentiunt: Et balneum tepidum, vel etiam calidum, et fricationes crebrae et validae, unde multi maximum auxilium perceperunt; et nonnulli, morbo admodum fracti, usum fere perditum membrorum recuperaverunt. Non opus est repetere quae jam dicta sunt de beneficio, in saevissimo hoc morbo, a calore aestivo percepto. Ex his omnibus recte, ut mihi videtur, colligendum est, liberam perspirationem ad hunc morbum medendum imprimis requiri; et antea probavimus, coelum temperate calidum in eo praestare, quod aegrotis quam maxime fractis et debilitatis sine periculo aut detrimento, per quodlibet tempus, adhiberi potest. Coeli igitur mutationem arthriticis suaderem, ob has praecipue causas, ut omnia nocentia quae ab hyeme nostra proveniunt evitentur, ut beneficia qualicunque sint quae tempus aestivum suggerit continuentur, et ut perspiratio et debita fluidorum ad corporis superficiem determinatio promoveantur, vel, si repressae fuerint, ut restituantur.

Aliud tamen argumentum his adjungere liceat, quod, etsi incertum et minime accuratum videatur, non tamen idcirco absurdum censeo. Antea observavimus, arthritidis feminium in constitutionibus quorundam

rundam inesse; sed, quum natura hujus feminii adhuc latet, vix expectandum est remedium forte repertum iri quo corrigi aut extirpari possit. ‘ Cum enim in hoc morbo, (ut bene monuit Sydenhamius), causa ejus in habitum et novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam et momentaneam alterationem, a quolibet sive remedii sive vicius genere superinductam, curationis scopum posse attingere; at vero corporis habitus omnis alio traducendus est, atque homo integer deinceps, quasi nova incude, refingendus.’ Sed, si constitutio funditus, vel saltem magna ex parte, mutatur, haud improbabile est, istam qualemcunque dispositionem mutari vel corrigi. Notum est, certas mutationes quas corpus subit dispositionem istam in conspectum ducere: Nam puerili et juvenili aetate raro se ostendit; virili autem plerumque morbus invadit: Constitutio igitur certas mutationes ea aetate subit, quae huic dispositioni favent. Ex aliis itaque mutationibus sperandum est, dispositionem arthriticam tolli vel corrigi. Coeli autem mutatione corporis constitutio quam maxime mutatur: Et experientia satis ostendit, peregrinationem in regiones calidas non modo tutam plerumque esse, sed jucundam, et in hoc morbo saluberrimam.

Est casus satis memorabilis, et huic observationi appositus, quem clarissimus Van Swieten in Commentariis suis citavit, de homine qui trigesimo primo aetatis anno podagra miserrime laboraverat, et manuum pedumque usum fere omnem perdiderat: Hoc statu in

Indias

Indias Orientales navigavit, ut insigni ibi munere fungeretur. Post triennium in patriam redux, solo aëris calore, absque ullo alio remedio, perfecte sanus a podagra liber vixit.

Similem casum illustrissimus Hallerus recensuit Domini de Poincy, qui jam senescens, et arthritide miserrime vexatus, in Insulas calidas Americae iter fecit, ibique per plures annos vixit; hoc effectu, ut ab arthritide aliisque senectutis malis liberaretur, et pristinam sanitatem recuperaret.

Alterum similem casum a medico peritissimo accepi, qui aegrum saepe vidit dum peregre vixit. Vir generosus podagra per plures annos laborabat, donec tandem morbus adeo ingravescebat, ut per majorem partem anni miserrime cruciaretur. Æger multis remediis frustra usus erat: Per longum tempus sola diaeta lactea vitam sustinuerat. Morbus tamen indies augebatur. In Italiam iter fecit, ibique brevi tempore paroxysmum atrocissimum (sed brevem) passus est. Dehinc tamen a morbo liber vixit, et adhuc post plures annos vivit. Observandum est, hunc aegrum duos tantum annos in Italia commoratum esse, et, dum ibi maneret, victu paulo quam antea lautiori indulgisse.

DE

* * * * *

DE SENECTUTE JUVANDA.

REM neque inutilem, neque a proposito hujusce dissertationis alienam, me facturum credidi, si in hoc loco pauca proponerem de senectute juvanda, et vita humana ultra limites ordinarios producenda, ope coeli mutationis. Nonnulli medici, iique haud parvi nominis, existimant, senectutem ipsam verum morbum esse, qui arte nostra levamen accipere potest. Alii quidem contendunt, senectutem statum naturalem et inevitabilem esse, et ideo nec morbidam, nec arte humana medendam. De hac quaestione, quippe inutili et inepta, minime nunc est in animo verba facere. Sive morbus, sive status naturalis sit, satis superque patet, senectutem multa incommoda secum ferre, corpus variis morbis opportunum reddere, vires omnes naturales, tam animi quam corporis, sensim minuere, et mortem ipsam citius vel serius inducere. Hic igitur status omnia praesidia et auxilia quae medicina praebeat quam maxime requirit. Medici enim est, non modo morbos sanare, sed sanitatem tueri, et vitam, quantum hominibus detur, conservare et protrahere. Medicina igitur admodum imperfecta

imperfecta foret, si nulla remedia huic proposito idonea suppeditaret. Praesertim quum nonnulli sunt maledicentes, qui strenue contendunt, artem nostram salutiferam vitam humanam interdum breviorē reddere.

Nulla equidem remedia novi, quae juventutem praeteritam revocare possint: Minime tamen dubito, quin remedia adeo efficacia deprehendantur, ut senectutem instantem pellere possint, et vitam, sanitate et viribus fatis integris gaudentem, per aliquot annos ultra limites naturales producere. Virtus autem hujusmodi neutiquam expectanda est a quolibet medicamento per breve spatium usurpato: Ad tantum effectum in corpore perficiendum, remedium requiritur non modo efficax, sed per longum tempus continuatum, et ad universam fere habitus conditionem penitus mutandam idoneum.

In pluribus casibus, ubi vitium aliquod totum corpus infestaverit, et grave periculum minuitur, universum habitum mutare saepe optime succedit. Omnibus probe innotuit, vitae genus intemperatum, aut minus idoneum, longam valetudinem et senectutem praematuram saepe inducere. Ratio itaque suadet, et experientia satis ostendit, idoneum vitae genus ista incommoda praevenire posse, et sanitatem tueri, et senectuti moram ferre, ideoque vitae terminum producere. Quantum ad hunc effectum conducat idonea vitae generis mutatio Cornaro luculenter testatur: Qui, cum annum aetatis quadragesimum praeterierat, et constitutionem, ob vitae genus minus temperatum, quodammodo fractam,

nam et debilitatam fenserat, prioribus consuetudinibus valedixit, vitam sobriam et temperatam degit, vigoremque pristinam recuperavit, et, corporis sanitate et animi viribus nihil imminutis, annos centum complevit.

Antea diximus, coeli mutationem maximos effectus in corpus humanum edere: Et, si per tempus satis longum homo sub coelo alieno degat, haud ab simile est, constitutionem ejus funditus mutari. Varia sunt argumenta quae mihi suadent, hanc mutationem a coelo calido oriundam plerisque senibus utilissimam fore. Nemo sanus existimabit, coeli mutationem, vel ullum aliud remedium, senectutem semper pelleret, et vitam humanam in aeternum, vel etiam per longam annorum seriem, protrahere posse. Beneficium adeo mirificum nequaquam pollicebor. Multi autem, qui vires deficientes et sanitatem fractam percipiunt, et mortem prementem sentiunt, remedium avidissime captabunt, quo vita per paucos tantum annos producat, et vires languentes et fractae aliquatenus reficiantur.

Aliquis fortasse consilio nostro objiciat, vitae humanae longinquitatem eandem fere esse per totum terrarum orbem; vel fortasse, si quae differentia sit, in regionibus nostris aquilonaribus majorem quam in fervidioribus. Sed antea monuimus, coelum calidum multo majores effectus in peregrinos edere, quam in homines qui sub eo semper vixerunt. Si quis remedio cuivis optimo semper assuescat, quicquid boni a tempestivo ejus usu expectavisset plane perdit. Immo, facile cre-

derem, intempestivum hujus remedii usum non modo non prodesse, sed in quibusdam casibus quam maxime nocere. Si quis nostrorum sanus et robustus, et aetate florens, coelos fervidiores petat, vitam non modo non protraheret, sed fortasse decurtaret, et senectutem praematuram sibi compararet.—Miserrima hujusmodi exempla quotidie spectamus. De hoc igitur, quod olim Celsus de aliis remediis optime monuit, sedulo observare oportet; cavere nempe ne in secunda valetudine adversae praesidia consumantur.

Hic igitur ostendere conabor, quales mutationes in senectute occurrant, quomodo coelum nostrum senibus noceat, et qua ratione peregrinatio in regiones calidiores iis suadenda sit. Neutiquam in animo est, hic agere de omnibus malis speciatim quibus aetas senilis, in regionibus hisce septentrionalibus, obnoxia est, et quae coeli mutatione praecaveri, vel levare, vel sanari possunt. De iis tantummodo mutationibus et varietatibus pauca proponere statui, quae senectuti naturales sunt, et quae sanissimos et robustissimos, citius vel serius, invadunt, frangunt, macerant, et tandem occidunt.

Ingravescentibus annis, corpus humanum varias patitur mutationes, quae vires omnes et functiones naturales laedunt, ideoque multa senibus incommoda inferunt. Hae mutationes universum systema afficiunt, et ex omni parte labefactant, et debilitant; genus nervosum imprimis laedunt, sensus hebetant, vim et alacritatem, et animi et corporis, minuunt, partes solidas rigidas et duras reddunt, et fluidorum motum et distributionem

tributionem magnopere impediunt. Omnia haec mala se invicem plane augent; difficillimum tamen est eorum principium et fontem explorare, vel detegere quodnam caeterorum causa sit. Si ab impedita fluidorum distributione incipiamus, quaestio oritur, cur haec turbaretur, si partes solidae et vires moventes, sanae, naturales, et integrae manent? Vel, si a duritia et atonia partium solidarum, et praesertim arteriarum et muscutorum, incipiamus, difficile erit rationem reddere, cur haec indurescerent, et vires suas amitterent, si fluidorum distributio rite promovetur, et vis nervosa non minuitur. Denique, si ab ipsa vi nervosa deficiente incipiamus, (unde procul dubio omnia alia mala sponte fluerent), explicare oportet, cur haec deficeret, si sanguinis motus et caeterae machinae animalis functiones rite et more solito perficiuntur: Cordis enim actio et vis nervosa se invicem alunt. Confutendum itaque est, corpus humanum circulum esse, cuius principium et finis adhuc latent, et fortasse diu latebunt. Res omnes quae ad vitam et sanitatem et incrementum corporis necessariae sunt nondum accurate intelliguntur; vix igitur expectandum est causam earum defectus accurate intelligi posse. Multa tamen novimus quae ad vitam et incrementum necessariae sunt, et quae vim et sanitatem corporis alunt: Multa quoque novimus quae his omnibus inimicae sunt, quae vires minuunt, sanitatem frangunt, corpus attenuant, et morti ipsi viam sternunt. Novimus porro haec

haec omnia se invicem augere, et ideo indies in pejus ruere.

Omnes autem mutationes quae a senectute proveniunt sub tribus illis capitibus redigi possunt; sub vi nervosa imminuta, partibus solidis induratis, et libera fluidorum distributione impedita. Ad effecta itaque uniuscujusque nunc magis speciatim perpendenda progredimur. Prima plerumque signa, quae senectutem incipientem comitantur et denotant, a vi nervosa imminuta oriri videntur. Sensus omnes, tam externi quam interni, paulatim hebetiores fiunt. Visus, auditus, olfactus, gustus, sensim deficiunt; hinc plerique senes cibos mites et dulces, quos antea appetebant, fastidiunt, et cibaria conditiora, salita, et aromatica concupiunt. Hilaritas juvenilis senili gravitati paulatim cedit. Corporis etiam vis et agilitas sensim minuuntur; hinc plerique senes omnibus validioribus exercitationibus valedicunt, et negotia laboriosa pro vita tranquilla et otiosa lubentissime commutant. Ingravescente ulterius aetate, vis musculorum indies magis magisque minuitur, donec tandem senio confecti omnem fere usum membrorum amittunt. Animi vires quoque paulatim deficiunt. Imaginatio reprimitur, et memoria vacillat: Primo quidem ideas recentiores facile dimittit; etsi antiquas, quas olim acceperat, optime retinet. Postea tamen omnes ideae, tam antiquae quam recentes, e memoria prorsus delentur, et tunc judicium funditus subvertitur. —Partes corporis solidae indurescunt: Tela cellulosa non modo durior ad scalpellum evadit, sed majorem

rem vim adtractilem adipiscitur. Hinc cutis, quae in junioribus mollis, levis, et aequalis fuit, paulatim indurefcit, et rugis notatur: Innumera foramina invifibilia coarctantur, et prorfus concluduntur; hinc perfpiratio reprimitur, et cutis ficcitatē peculiarem acquirit. Arteriae denfiores in fenibus, et rigidiores, et etiam arctiores fiunt, et multae minores paulatim clauduntur. Venae quoque majorem adipifcuntur denfitatem et vim quam in juventute, fed neutiquam in eadem ratione ac arteriae. Hinc, ob majorem refiftentiam, et minorem impetum, (viribus nimirum moventibus jam imminutis), fanguinis motus tardior eft; ideoque venae fenum amplae nec raro varicofae fiunt. Ob hanc caufam etiam, et minorem cordis irritabilitatem, (a defectu vis nervofae), pulfus tardiores micant. Cerebrum ipfum, nervi, vifcera omnia, indurefcunt, ut et caro mufcularis, cujus faepe magna pars induriffimum tendinem convertitur. Haec duritia plane oritur a defectu fluidorum quae non, ut antea, per minutiffima vafa jam coarctata vel conclufa fluunt. Eadem fortaffe ratio magna ex parte reddenda eft de debilitate mufculorum, et totius corporis decremento, quae in feneftute obfervantur: Nam corpora, quantumvis magna et obefa et robusta in prima feneftute, in ultimo fenio marcefcent, et prorfus debilitantur. Si vafa quae fanguinem ad partem aliquam ferre solebant coarctantur, vel clauduntur, ita ut nullum fanguinem, vel exiguam quantitatem, ferant, patet iftam partem non amplius ut antea ali; nil mirum igitur, fi tabefcat, et vires quas pri-

us habebat amittat. Praeterea, multa vasa et glandulae lacteae in mesenteria, in extrema senectute, evanescunt; et exinde etiam verisimile est, longe minorem nutrimenti copiam ex eodem cibo in sanguinem venire. — De impedito fluidorum motu et distributione minime dubitandum est. A defectu vis nervosae, a debilitate partium moventium, a majore resistantia arteriarum, et ab arctatione vel excaecatione innumerorum vasorum minimorum, et foraminum cutis, patet sanguinem non ut antea libere per totum corpus fluere: Et omnes fere excretiones minutae, et nonnullae suppressae, et siccitās, et marcor, et durities corporis, factum praeter dubium demonstrant. Perspiratio in senibus admodum minuitur, et saepe fere aquosa est. Alvus etiam in iis plerumque tarda reperitur. Hinc, secundum multos et celeberrimos auctores, acrimonia in fluidis nascitur, a retentione earum partium quae excerni et eliminari debent. Natura autem hujus acrimoniae, quatenus scio, nondum accurate indagatur: Minime tamen negarem, varios morbos in fluidis senum obtinere: Et, deficientibus caeteris naturae viribus quae sanguinem rite comparare solebant, haud absimile est cum effoetum vel aliter morbidum fieri. — Senes morbo interdum obnoxii sunt a defectu sanguinis motus plane oriundo, necrosi vel gangraenae scilicet, quae plerumque pedes primo invadit, postea crura, et mortem tardam quidem, sed certam, inducit.

Ratio ergo patet, cur coelum nostrum, frigidum, humidum, et varium, senibus adeo sit inimicum. Ge-

neri nervoso imprimis nocet, et vim et alacritatem, cum animi tum corporis, minuit: Hinc debita fluidorum distributio impeditur, et atonia et duritia partium solidarum augentur. Quinetiam aër frigidus et humidus (quod jamjam saepe monuimus) perspirationem, et liberam ad superficiem determinationem, directe et immediate impedit. Frigus quoque externum cutem caeterasque partes solidas duras et rigidas facit. Sed haec omnia in senibus naturaliter obtinent, et, ubicunque obtinuerint, (ut supra notavimus), se invicem augent.

Ex hac senectutis historia colligere liceat, tria, malis ejus ut occurratur, praecipue requiri: Scilicet, vim nervosam alere et sustinere, vel, si jam labefactatur, eam restaurare: Partium solidarum duritiam nimiam praevenire vel tollere, et debitam sanguinis distributionem promoveri. Si haec omnia exacte et ad vota perfici possent, nihil dubito quin vigor pristinus et juvenus integra restituerentur. Sed, si pro parte solum perficiantur, robur et vim aliquo modo renovabunt, senectuti instanti moram afferent, et vitam fortasse per plures annos protrahent. Nulla autem remedia nova quae his propositis melius respondeant, quam coeli mutatio, itinere in regiones calidas facto.

Nec pro nihilo habendum est, remedium hocce tutum et jucundum omnibus senectutis malis simul et semel occurrere. Vidimus plane haec omnia se invicem augere; neutiquam tamen novimus quodnam sit causa caeterorum. Summi vero momenti est, ad morbum

hum aliquem medendum, causae ejus remedium quam primum adhibere. Sed, si cuius malorum quibus senes premuntur remedium adhibeatur, aequum est expectare universum corporis habitum beneficium exinde accepturum, viribusque naturae hoc modo aliquantulum reffectis, caetera senectutis mala quodammodo levare debere.

Vix opus est dicere, quantum aër calidus prodest, ad vim nervosam excitandam et alendam. Sanissimi et robustissimi, qui tali auxilio nil egent, novam alacritatem, tam animi quam corporis, exinde sentiunt: Debilibus vero et imbecillis, et adversa valetudine exhaustis, vires labefactatas restituit, et quasi vitam ipsam deficientem integrat. Vires musculorum reficit et conservat, sensus jam hebescentes acuit, sanguinis circuitum languidum et fere stagnantem instigat, pulsus (in senibus tardos) festinat, et debitum fluidorum motum et distributionem per totum corpus promovet; ideoque secretionem et excretionem omnes, jam minutas et fere suppressas, praecipue perspirationem, restituit. Hoc modo igitur senibus magnopere prodesse debet.

Nec minore vi pollet ad praecavendam aut sanandam duritiem istam cutis et omnium partium solidarum, quae senibus tanta mala affert. Frigus cutim et partes solidas constringit et indurat: Sed calor moderatus eas laxat et mollit, testibus ipsis sensibus. Si senex igitur in regiones temperate calidas transeat, aër benignus cutem ejus duram, rugosam, siccam, et fere imperviam, mollem, levem, et penetrabilem, sensim redderet;

redderet; innumera vasa minutiora jam coarctata, et fere conclusa, iterum patefaceret, et sanguini aliisque humoribus viam aperiret ad multas corporis partes, ob defectum fluidi vitalis, fere exsiccatas. Hinc omnes secretiones et excretiones naturales quae jam deficiebant promoverentur, et vis et contractilitas et molities, musculis duris, tendineis, tremulis, imbecillis, et fere paralyticis, restituerentur. Nec dubitandum est, quin genus nervosum, ex hac renovatione, caeterarum corporis virium optimos percipiat effectus. Notum est, in aliis hominibus liberam fluidorum distributionem et perspirationem, majorem vim et alacritatem, et corpori et animo, conciliare: Nec in senibus aliter obtinere debet. Et, genere nervoso hoc modo integrato, universum corpus reficietur. Hinc, quamprimum durities partium solidarum, et praecipue cutis et articularum, quodammodo vincitur, vires corporis augentur, sanguinis reditus ad cor festinatur ob minorem resisten-
tiam, pulsus crebriores micant, et sanguis per vasa minuta et extrema rectius propellitur; ideoque per vasa fere conclusa viam sibi aperit, et partes duras, rigidas, et siccas, ut antea molles, flexibiles, et vividas, reddit.

Vel, si a perspiratione et distributione ad superficiem promotis magis incipere placeat, aequè patebit, quomodo coeli mutatio senibus juvaret. Libera enim perspiratio, quomodocunque excitata, cutem relaxat et humectat; hinc duritiam et siccitatem senilem minuit vel corrigit, et sanguinis distributionem ad externas fa-

ciliores reddit. Hinc vires naturae auget, et deficientes reficit. Generi nervoso etiam quam maxime favet, et corpori alacritatem, et animo hilaritatem, conciliat. Tribus indicationibus curativis, quas proposuimus, optime respondet, et hae quoque se invicem promovent. Ex his omnibus itaque, a priore colligeremus, coeli mutationem senibus magnopere prodesse.

Doctrina quoque haud parum confirmatur, ex analogia multarum rerum quae senibus profunt, et quae indicationibus nostris plane referendae sunt. Vim nervosam alere et sustinere imprimis suasimus: Ufus autem vini liberalior ad hunc effectum tendit; et experientia satis ostendit, vinum, quantumvis junioribus noceat, modice usurpatum, senibus non modo tutum esse, sed quam maxime utile; ita ut Lac Senum non immerito habeatur. Ad hanc rem confirmandam, magnorum nominum auctoritas vix requiritur. Si tali auxilio opus esset, inclytissimus Sangrado (cujus famam nemo est qui non audivit) eximium documentum suppeditaret. Postquam enim, per totum fere vitae cursum, contra omnem potum generosum bellum atrox et inexorabile gesserat, ingravescens annis, praelio succubuit, et, dura necessitate coactus, ab inimico olim execrato gratiam et subsidium imploravit. Si quis Sangradi exemplum rejiceret, sagacissimo Le Sage cedat, qui non minus in arte medica quam in hominibus versatus fuit. Ad alteram indicationem, perspirationem et fluidorum ad externas distributionem promovere, vestitus calidior plane requiritur. Et omnibus notum est, hunc
senibus

senibus valde utilem esse, et eos indusio laneo sese oblectare. Fricationes quoque et modica exercitatio, praecipue gestatio, quae ad idem tendunt, senibus magnopere profunt: Ut et balneum tepidum, vel calidum, unde plurimi senes maximum auxilium perceperunt.

Sed beneficia quae tempus aestivum senibus adfert, prae omnibus doctrinam roborant, et utilitatem a coelo calido expectandam optime monstrant. Accedente aestate, omnia mala quibus senes hieme vexabantur fere evanescunt, et, senectute paulisper repulsa, scintilla paene extincti ignis eos denuo animare videtur. Sed reversa hieme mala pristina iterum et etiam angustius premunt. Si tantum igitur beneficii ab aestate nostra percipitur, coelum perpetua aestate gaudens auxilium multo stabilius pollicetur.

Denique, experientia satis ostendit, hanc spem senectutis aliquo modo medendae, et vitae ultra terminum naturalem producendae, nequaquam vanam aut futilem esse. Multa enim exempla sunt, ubi homines jam senescentes, in regiones calidas profecti, novum vigorem acceperint, et vitam fere deficientem protraxerint. Nonnulli Europaei in Indias Occidentales iter facientes hoc forsitan insperatum beneficium acceperunt. Fertur etiam, Hispanos et Lusitanos, haud raro, ubi senectutem prementem sentiunt, in Brasiliam aut alias partes Americae Meridionalis se transvehere, et ita vires deficientes reficere, et vitam per decem vel viginti annos protrahere. Immo fertur, foecunditatem amissam

missam in Insulis Americae calidis rediisse. Quod, si verum est, clarissime ostendit, quantum aër calidus valeat ad vires corporis reficiendas.

Quaestio adhuc manet, qua aetate peregrinatio in regiones calidas cum maximo beneficio instituatur. Dubito, an ulla aetas speciatim designari possit; quippe peregrinationis usus non ab annis, sed a statu constitutionis, pendet, et alii citius alii serius senescunt. Auctores senectutem dividunt in crudam, sive viridem, et decrepitam: Illam ab anno quadragesimo nono, vel a tempore quo homo canescit, et conspiciillis primo utitur, ad annum sexagesimum tertium, grandem climactericum, scilicet, protrahunt; hanc ex eo termino ad extremam vitae horam. Pauca et levia tantum incommoda in priore percipiuntur; facile tamen observantur, et universam ruinam imminentem plane indicant. Omnes autem functiones, tam animi quam corporis, adhuc supersunt. Motus muscularis parum minuitur, facultas generandi est, et cibi appetitus et digestio manent: In senectute vero decrepita, omnia cito in peiora ruunt. Animi vires omnes indies minuuntur, et demum prorsus abolentur, cunctaeque corporis functiones languescunt, et tandem sistuntur. Notum tamen est, hasce mutationes nunc citius nunc serius accidere; nonnulli vires et functiones omnes, etiam generandi facultatem, ad centesimum fere annum retinent; nonnulli corporis formam, sensusque omnes externos et internos, ad septuagesimum vel octogesimum annum integros conservant. Plerumque tamen omnes vires manifestissime

manifestissime labefactantur ante septuagesimum annum; ante quinquagesimum autem nulla fere mutatio sensibilis obtinet: Vix itaque credo coeli mutationem ante quinquagesimum annum requiri; post eum vero, nihil dubito quin in plerisque casibus maxime prodesset. Ni fallor, in hoc, sicut in aliis casibus, multo facilius erit mala praevenire quam sanare; ideoque haec peregrinatio cum maximo fructu institueretur intra annum aetatis quinquagesimum et sexagesimum quintum, plerumque fortasse circa sexagesimum, nunc citius nunc ferius secundum hominis vires et constitutionem. Hae autem a variis circumstantiis pendent, veluti ab habitu congenito, et fortasse haereditario; nam longaeuitas in quibusdam familiis multo frequentior est quam in aliis; pendet etiam magna ex parte a vitae genere, et innumeris aliis causis externis.—Minime tamen dubito, quin peregrinatio in regiones calidas senibus jam decrepitis valde proficiat, et unicum fortasse remedium sit, quo vires eorum refici, et vita protrahi, possunt.

Postremo, inquirendum est, quinam coeli huic consilio optime respondeant, et quae regiones senibus petendae sint. Regio itaque patria calidior, aëre puro, sereno, et benigno gaudens, et in caeteris salubris, semper eligenda est: Senectute iterum premente, regionem adhuc calidorem petere oportet; nec de sene omnino desperandum puto, donec coelos etiam fervidissimos expertus fuerit.—Si quis nostrorum jam senescens in Italiam aut Hispaniam iter faciat, ibique degat, nihil dubito quin optimos exinde percipiat effectus, et senectutem,

nectutem, vel faltem omnia fenectutis mala, per aliquot annos pellat. Lapfu autem temporis, procul dubio eum iterum invadent; tunc, fi coelum adhuc fervidius petat, eadem ratione novum vigorem exinde capiet, qua fenex Hispanus in Americam Meridionalem tranfvectus ex ifta mutatione auxilium percepit.

Hoc modo fperare licet, homines a coelo etiam fervidiffimo falutem accipere poffe, fenectutis mala lenire, et vitam, cujus brevitatem toties funt conquetti, per viginti vel triginta forfan annos producere.

Tentamini huic jam finem imposito, nihil amplius mihi reftat, quam ut almae hujus Academiae Profefforibus meritas agam gratias. Ob infignem in arte propria peritiam, et in omni literarum genere fcientiam, quantas fibi laudes collegerint, nemo non audivit; ob benevolentiam morumque fuavitatem, quantas, ftudiofa juvenus lubentiffime fatentur. Alia vero beneficia, aliasque gratias poftulantia, in me contulerunt; quum, Patre cita morte abrepto, mihi adolefcenti manum porrigerent, et confilio et amicitia femper adelfent. Hujufmodi beneficia, praeterquam verbis rependendi, utinam facultas elfet: Juvat tamen, hoc modo, beneficiorum ab iis receptorum me non immemorem praeflare.

A laboribus academicis difceffuro, vitio fortaffe mihi verteretur, Societatem Medicinae Studioforum, (cui omnes, qui utilitatem ejus experti fumus, gratias haud parvas debemus), filentio praeterire: Haec quidem
maximas

maximas sibi laudes vindicat, quod, in ea, utile dulci optime jungitur, et labor ipse voluptas fit. Per quadraginta jam annos studiosa juvenus ex illo fonte veram scientiam haufit: Quantam exinde delectationem, quantumque fructum, ipse perceperim, semper meminisse juvabit.

F I N I S.

THE HISTORY OF THE

PROGRESS OF THE

ARTS AND MANUFACTURES

IN THE KINGDOM OF GREAT BRITAIN

FROM THE END OF THE SEVENTEENTH

TO THE BEGINNING OF THE NINETEENTH

CENTURY

BY

JOHN HENRY

STEELE

ESQ.

LONDON

PRINTED BY

J. JOHNSON

ST. PAULS CHURCH-YARD

1795

IN TWO VOLUMES

VOLUME THE FIRST

OF THE

ARTS AND MANUFACTURES

IN GREAT BRITAIN

FROM THE END OF THE SEVENTEENTH

TO THE BEGINNING OF THE NINETEENTH

CENTURY

BY

JOHN HENRY

STEELE

ESQ.

LONDON

